

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Diplomová práce

Souběh trestných činů a jeho trestání

Andrea Sýkorová

Plzeň, 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Diplomová práce

Souběh trestných činů a jeho trestání

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Autor: Andrea Sýkorová

Vedoucí práce: JUDr. Jindřich Fastner

Plzeň, srpen 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně s využitím literatury a zdrojů informací vyjmenovaných v níže uvedeném seznamu.

V Plzni, srpen

.....

podpis

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Jindřichu Fastnerovi za ochotu, odborné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Vývoj souběhu (historický exkurz).....	9
3. Souběh trestných činů.....	13
3. 1 Souběh jako jeden z případů mnohosti trestných činů.....	13
3.1.1 Recidiva.....	14
3. 1. 2 Nepravá recidiva.....	16
3. 2 Skutek a jednota skutku.....	18
3. 2. 1 Skutková podstata, skutkový děj a skutkový stav věci.....	19
3. 3 Dělení souběhu trestných činů.....	21
3. 3. 1 Jednočinný a vícečinný souběh.....	21
4. Zdánlivý souběh.....	26
4. 1 Vyloučení vícečinného a jednočinného souběhu.....	27
4. 1. 1 Pokračování v trestném činu.....	27
4. 1. 2 Trestný čin hromadný.....	28
4. 1. 3 Trestný čin trvajících.....	29
4. 2 Vyloučení jednočinného souběhu.....	30
4. 2. 1 Poměr speciality.....	30
4. 2. 2 Poměr subsidiarity.....	31
4. 2. 3 Faktické konzumpce.....	33
4. 3 Trestný čin opilství.....	35
5. Hmotněprávní a procesněprávní aspekty souběhu.....	37
5. 1 Účinky v hmotném právu.....	37
5. 2 Účinky v procesním právu.....	38
6. Trestání souběhu.....	40
6. 1 Zásady trestání souběhu.....	42
6. 1. 1 Zásada kumulační.....	42
6. 1. 2 Zásada absorpční.....	43
6. 1. 3 Zásada asperační.....	43
6. 1. 4 Zásady v českém právu.....	44
6. 2 Trest úhrnný a souhrnný.....	46
6. 2. 1 Trest úhrnný, jeho ukládání a výměra.....	46
6. 2. 2 Trest souhrnný, jeho ukládání a výměra.....	48
6. 3 Zpřísnění trestu v případě vícečinného souběhu většího počtu trestných činů... 50	

7. Komparace se zahraniční právní úpravou	52
8. Úvahy de lege ferenda	56
9. Závěr	57
10. Resumé.....	58
11. Použité zdroje a literatura	60

1. Úvod

Námětem této diplomové práce je souběh trestných činů a jeho trestání. Toto téma je zajímavé pro svou aktuálnost a četnost případů. Ačkoliv jsou pro veřejnost pojmy recidivy a recidivisty zřejmé a známé, co se týče pojmu souběhu, není ve společnosti příliš využíván a troufám si říct, že ani znám, přestože sbíhající trestná činnost nás v podstatě obklopuje.

Cílem práce je kromě přiblížení daného tématu, shrnutí problematiky souběhu, porovnání s ostatními druhy pluralitní trestné činnosti, čím se od sebe odlišují, vymezení z hlediska členění souběhu, jaké druhy souběhu jsou možné a čím se vyznačují, případy, které jsou souběhu blízké, přesto se o souběh nejedná, jaké účinky konkurence trestných činů způsobuje, také kterým způsobem je možné souběh trestných činů stíhat podle tuzemské úpravy a jaké jsou její nedostatky, podle jakého postupu je řešen souběh z pohledu slovenského práva. Jak se k tomuto pojmu staví trestní teorie a praxe.

V úvodu práce je popsán historický vývoj souběhu, jak se v určitých dobách tato forma trestné činnosti posuzovala a jaké se za ní ukládaly tresty.

Následující kapitola obsahuje ustálenou definici tohoto pojmu jako spáchání více trestných činů jedním pachatelem, dřív než za to byl vyhlášen odsuzující rozsudek, poté zařazení souběhu do pluralitní trestné činnosti. Porovnála jsem souběh s dalšími formami pluralitní trestné činnosti: recidivou a zdánlivou recidivou a vyznačila i tyto dva pojmy a vztah souběhu k nim, čím se od sebe liší.

Dále jsem se zabývala pojmem skutek a jednota skutku, která je důležitá k vymezení druhu souběhu. Podle toho, kolik skutků pachatel vykoná, jedná se v případě jednoho skutku o jednočinný souběh, v případě dvou a více o vícečinný. Podle skutkové podstaty, kterou obsahují trestné činy spáchané v souběhu, je možné rozlišit souběh stejnorodý a nestejnorodý, kdy při stejnorodém trestné činy naplňují jednu jedinou skutkovou podstatu a tedy stejný trestný čin, u nestejnorodého je více různých skutkových podstat trestných činů. Stěžejním bodem je správné posouzení toho, o jaký souběh a zda se vůbec o souběh jedná. Někdy totiž jeho identifikace činí problémy i kvalifikovaným odborníkům.

Následují případy, kdy se nejedná o souběh trestných činů, ale je poměrně snadné tyto případy se souběhem zaměnit. Označují se jako zdánlivý souběh a dají se dále

třídít. Na obecné, které vylučují vícečinný souběh, jsou jimi především pokračování v trestném činu, trestný čin hromadný a trestný čin trvajících. Druhou skupinou jsou případy, které vylučují jednočinný souběh a náleží sem: poměr subsidiarity, poměr speciality a faktická konzumpce. Zdánlivý souběh je charakteristický spácháním jednoho trestného činu, proto se také musí posuzovat jinak než souběh a je za něj ukládán jiný druh trestu.

Následně jsem vymezila účinky, které vyvolává souběh trestných činů. Jedná se především o zánik trestní odpovědnosti v oblasti hmotného práva a z hlediska procesního, jaký je průběh společného řízení.

Další část práce je zaměřena na trestání souběhu. Nejprve jsem uvedla zásady, podle kterých je možné ukládat trest za sbíhající se trestnou činnost. Tyto zásady jsou: kumulační, absorpční a asperační. Kumulační zásada spočívá ve sčítání trestů, to znamená, za každý trestný čin následuje trest. Zásada absorpční je mírnější, při ní dochází k pohlcení mírnějších trestů trestem nejpřísnějším. Podle ní se posoudí nejpřísnější horní hranice z trestů a mezi nimi se uloží trest. Poslední zásadou je zásada asperační, která kombinuje dvě předchozí varianty. U této varianty se použije zostření nejtěžšího trestu, tedy nejpřísněji trestného trestu.

Za souběh trestných činů je možné ukládat dva druhy trestu, a to úhrnný a souhrnný trest. Úhrnný trest se ukládá, pokud je o sbíhajících se trestných činech rozhodováno ve společném řízení. Souhrnný trest se uloží, pokud již byl vydán odsuzující rozsudek. Soud jej zruší a ve společném řízení uloží souhrnný trest. Dále jsem se zabývala možností zpřísnění trestu v případě více trestných činů v rámci souběhu.

Poslední kapitola se věnuje komparaci slovenské trestněprávní úpravy souběhu s českou úpravou, které znaky jsou společné a čím se tyto úpravy liší.

Při psaní práce jsem čerpala především z norem právního řádu České republiky, soudní judikatury a odborné literatury.

2. Vývoj souběhu (historický exkurz)

„Skutečnosti, že jediný pachatel spáchal více trestných činů, se vyskytovaly již v prvních třídních společnostech a nacházely svůj odraz v prvních trestních zákonících.“¹ Nicméně tento fakt nemění nic na tom, že otrokářské společnosti v čele s římskou se nezabývaly souběhem trestných činů jako pojmem a jeho ustanovením či ukládání trestu při něm, platila zde zásada potrestat každý trestný čin.

Pro feudální společnost jsou typickými právními prameny římské a kanonické právo. To znamená, že se situace od Starověku příliš nezměnila, nebylo přesných skutkových podstat ani trestů. Moc a tudíž i rozhodování o trestech poddaných byly v rukou vládnoucí třídy. Kruté mrzačící a ponižující tresty nebyly výjimkou. Příznačnou pro tuto dobu byla roztržičnost na jednotlivé oblasti, tedy ani trestní právo nemělo svůj ucelený systém.

Teprve v 16. a 17. století nacházíme trestní zákoníky, ve kterých kromě základních zásad trestního práva najdeme i zásady souběhu trestných činů a ukládání trestu za něj. Mezi ně patří Zemský soudní zákon Ferdinanda III. pro Dolní Rakousko z roku 1656 a Nový hrdelní trestní zákon Josefa I. z roku 1708.

Naopak velkou pozornost především ze strany německých právních teoretiků získal souběh, jeho zásady a trestání v 18. a 19. století. Díky tomu byl definován pojem souběhu jako: „stav, ve kterém je spácháno více trestných činů jednou osobou, ale předtím, než je pachatel za některý z těchto trestných činů právoplatně odsouzený.“² Dále Polášek uvádí, že se začalo rozlišovat, zda se jedná o jednočinný či vícečinný, stejnorodý a nestejnorodý souběh podle určení trestných činů. Toto rozdělení vedlo k mnoha sporům mezi teoretiky a jejich následné rozdělení do názorových skupin, ale v podstatě přetrvalo dodnes.³

S tímto rozvojem došlo i k rozpoutání dohadů ohledně trestání souběhu a zásad, kterými se při něm řídit. První a nejstarší zásadou je zásada kumulativní, která za každý trestný čin ukládá trest, tedy kolik bylo spácháno trestných činů, tolik má

¹ POLÁŠEK, Vladimír. *Ukladanie trestu při súběhu trestných činov podľa československého trestného práva*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1962. str. 24

² POLÁŠEK, Vladimír. *Ukladanie trestu při súběhu trestných činov podľa československého trestného práva*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1962. str. 26

³ POLÁŠEK, Vladimír. *Ukladanie trestu při súběhu trestných činov podľa československého trestného práva*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1962. str. 26

následovat trestů. Byla využívána především v otrokářské a feudální společnosti. Aplikována byla i ve fašistických společnostech.⁴ Další je zásada absorpční, spočívající v tom, že se uloží nejtěžší trest ze všech, které by pachatel za spáchané trestné činy dostal, a ten pohltí tresty menší. Poslední nejmladší je zásada zostření. Stejně jako u předchozí zásady se uloží nejpřísnější trest za všechny souběžné spáchané trestné činy, ale navíc se tento trest „zostří“, tedy zvýší se zákonná horní hranice trestu. Tuto zásadu převzala spousta trestních zákoníků, můžeme ji tak označit za „nejoblíbenější“. Například si ji osvojil říšský zákon, který se stal předlohou také pro uherský trestní zákon (na Slovensku platný až do roku 1950).⁵

V předválečné době v Československé republice přetrvával právní dualismus způsobený platností dvou trestních zákonů, a to rakouského trestního zákona z roku 1852 v Čechách a uherského trestního zákona z roku 1878 na Slovensku.

Rakouský trestní zákon byl platný na českém území až do roku 1950. V tomto zákoně se nacházela jen zmínka o souběhu při ukládání trestů. Uložení trestu se lišilo podle toho, o jaký souběh se jednalo. Při souběhu zločinů se uplatňovala zásada absorpční, souběh zločinů s přečiny a přestupky, u kterých také platila zásada absorpční až na výjimky, kde byla uplatněna zásada kumulační, např. když i jen za jediný trestný čin byl uložen trest peněžitý. „Zásadu absorpční zdůrazňoval i § 265 trestního zákona při dodatkovém trestu (když byl pachatel právoplatně odsouzen a vyšlo najevo, že spáchal trestný čin ještě před odsuzujícím rozsudkem, ukládal se dodatkový trest). Podle tehdejších zásad měl být brán náležitý zřetel na trest uložený dřívějším rozsudkem tak, aby nebyl překročen nejvyšší trest určený v trestním zákoně na nejtěžší trestný čin.“⁶

Na Slovensku platil uherský zákoník, který rozděloval souběh na jednočinný a vícečinný, podle toho užíval odlišné zásady trestání. Za jednočinný souběh se ukládal trest dle zásady absorpční. Pokud se jednalo o vícečinný souběh, uplatňovala se zásada zostření a ukládal se úhrnný trest.

Přestože byly snahy o reformu trestního zákona a vznikly i dvě přípravné osnovy: úřednická z roku 1937 a osnova profesorská z roku 1926. Ani jedna však nakonec

⁴ POLÁŠEK, Vladimír. *Ukladanie trestu při súběhu trestných činov podľa československého trestného práva*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1962. str. 30

⁵ Tamtéž

⁶ POLÁŠEK, Vladimír. *Ukladanie trestu při súběhu trestných činov podľa československého trestného práva*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1962. str. 35

nedosáhla realizace. Právní dualismus skončil až v roce 1950 přijetím nového trestního zákona č. 86/1950 Sb. V zákoně se nevyskytoval pojem souběh, natož jeho rozdělení na jednočinný a vícečinný. Ale pokud pachatel spáchal více trestných činů, bylo to obecně bráno jako přitěžující okolnost. Dále zákon upravoval ukládání úhrnného a dodatkového trestu. *„Jak pro dodatkový tak i pro úhrnný trest se vyžadovala společná podmínka souběhu trestných činů, to znamená, aby trestné činy byly spáchané dřív, než byl vyhlášen odsuzující rozsudek soudem první stolice o některém z nich a pokud nezanikla jejich trestnost.“*⁷ Konalo-li se, o všech sbíhajících se trestných činech, společné řízení, ukládal se úhrnný trest, pokud se společné řízení nekonalo, ukládal se dodatkový trest, který nemusel být uložen, jestliže se soud domníval, že je dříve uložený trest dostatečný. V obsahu těchto dvou trestů ale nebyl rozdíl.

Následujícím trestním zákonem byl zákon č. 140/1961 Sb., který v Československu nabyl platnosti 1. 1. 1962. Ani zde se nenacházel pojem souběh trestných činů, ale i jako v předcházejícím zákoně bylo „spáchání více trestných činů“ přitěžující okolnost při výměře trestu. Kromě úhrnného trestu, který se ukládal při společném řízení o všech sbíhajících se trestných činech, se zde nově užívá pojmu souhrnný trest.

§35 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb.

„Soud uloží souhrnný trest podle zásad uvedených v odstavci 1, když odsuzuje pachatele za trestný čin, který spáchal dřív, než byl soudem prvního stupně vyhlášen odsuzující rozsudek za jiný jeho trestný čin. Spolu s uložením souhrnného trestu soud zruší výrok o trestu uloženém pachateli rozsudkem dřívějším, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Souhrnný trest nesmí být mírnější než trest uložený rozsudkem dřívějším. V rámci souhrnného trestu musí soud vyslovit trest ztráty čestných titulů a vyznamenání, ztráty vojenské hodnosti, propadnutí majetku nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, jestliže takový trest byl vysloven již rozsudkem dřívějším.“

Přes jisté pokusy o rekonstrukci (např. v letech 2004-2006) tento zákon pozbyl své účinnosti v České republice až s novým zákonem č. 40/2009 Sb. 1. 1. 2010. Ve

⁷ POLÁŠEK, Vladimír. *Ukladanie trestu pri súbehu trestných činov podľa československého trestného práva*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1962. 86 s.

Slovenské republice byl zákon č. 140/1961 Sb. nahrazen dříve, a to 1. 1. 2006 zákonem č. 300/2005 Sb., trestný zákon.

3. Souběh trestných činů

3.1 Souběh jako jeden z případů mnohosti trestných činů

Souběh trestných činů můžeme podřadit pod skupinu případů, kdy je spácháno více trestných činů ale jen jedním pachatelem. Tato skupina je nazývána mnohostí trestných činů nebo také pluralitní trestná činnost. Pojem mnohost trestných činů v trestním zákoníku nenajdeme, neboť je především pojmem právní teorie. K pluralitní trestné činnosti řadíme, kromě souběhu a recidivy, i třetí případ, jakýsi mezičlánek mezi dvěma předchozími, mnohost trestných činů *sui generis*.

Souběhem neboli konkurencí trestných činů nazýváme situaci, kdy pachatel spáchal dva nebo více trestných činů předtím, než byl pro některý z nich vyhlášen soudem prvního stupně odsuzující rozsudek, nebo dříve než byl obviněnému doručen trestní příkaz. Hranicí je vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně, za důležitého předpokladu, že tento rozsudek později nabude právní moci a nebude o něm platit fikce neodsouzení. „*Zmíněné účinky spočívající v odlišení sbíhajících se trestných činů nemá zprošťující rozsudek ani usnesení o zastavení trestního stíhání.*“⁸

Pokud k odsuzujícímu rozsudku nedojde v řízení před soudem prvního stupně, ale až po odvolání soudem druhého stupně, mezníkem bude samozřejmě rozsudek soudu druhého stupně. V případě kdy nastane situace opačná, soud prvního stupně obviněného odsoudí, odvolací soud jej uzná nevinným a v dalším řízení je znovu odsouzen, tak mezníkem zůstává stále vyhlášení rozsudku prvního stupně. Odsuzujícím rozsudkem je ten, kterým se obžalovaný uznává vinným z trestného činu a je mu za to uložen trest.⁹

Na rozdíl od rozsudku se trestní příkaz nevyhlašuje, ale pouze vyhotovuje. Jeho účinky nastávají až doručením trestního příkazu obviněnému a stejně jako rozsudek musí nabýt právní moci.¹⁰

Trestní zákoník se pojmem konkurence trestných činů nezabývá, pouze v rámci ukládání úhrnného trestu se o něm zmiňuje v §43 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.:

⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář : § 1-139*. 1.vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 129

⁹ NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přepracované vydání, Praha: ASPI, 2007. str. 337

¹⁰ R 29/2000

„Odsuzuje-li soud pachatele za dva nebo více trestných činů, uloží mu úhrnný trest podle toho ustanovení, které se vztahuje na trestný čin z nich nejpřísněji trestný; jde-li o vícečinný souběh většího počtu trestných činů, může soud pachateli uložit trest odnětí svobody v rámci trestní sazby, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu, ...“ a také v § 45 odst. 1 téhož zákona: *„Odsuzuje-li soud pachatele za dílčí útok u pokračování v trestném činu (§ 116), za jehož ostatní útoky byl odsouzen rozsudkem, který již nabyl právní moci, zruší v tomto dřívějším rozsudku výrok o vině o pokračujícím trestném činu a trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu, celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají v uvedeném výroku o vině svůj podklad, a znovu při vázanosti skutkovými zjištěními v zrušeném rozsudku rozhodne o vině pokračujícím trestným činem, včetně nového dílčího útoku, popřípadě trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu, o společném trestu za pokračující trestný čin, ...“*

3.1.1 Recidiva

Další formou mnohosti trestných činů je recidiva, také zvaná zpětnost. Z hlediska právního pojetí se jedná o případ, kdy pachatel spáchá trestný čin, přestože byl již dříve soudem pravomocně odsouzen pro trestný čin. Rozdílem u recidivy ve srovnání se souběhem je tedy v pravomocném odsouzení, resp. v pravomocném trestním příkazu. *„Není rozdíl v tom, zda jde o trestný čin úmyslný nebo nedbalostní, nejde však o recidivu, hledí-li se na pachatele, pokud jde o dřívější odsouzení, jako by odsouzen nebyl.“*¹¹ Oproti souběhu je recidiva považována za závažnější formu mnohosti trestných činů. Pachateli byl již jednou uložen trest za trestný čin, ale nápravná funkce trestu zde nebyla účinná. Samozřejmě tento závěr nemůžeme aplikovat plošně na všechny případy. Pokud budeme srovnávat recidivistu, který páchá drobné krádeže a jiného pachatele, jenž spáchá několik vražd ve vícečinném souběhu, škodlivost druhého pachatele pro společnost bude jistě mnohem větší než u prvního pachatele.

Recidivou se zabývá i kriminologie a penologie, jejich pojetí se od trestněprávního liší. Kriminologie posuzuje jako recidivu opětovné spáchání

¹¹ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 405

trestného činu, bez ohledu na to, zda byl pachatel za nějaký čin již odsouzen či potrestán. V tomto pojetí je tedy i souběh trestných činů recidivou. Také skutečnost, že hledí-li se na pachatele, pokud se jedná o dřívější odsouzení, jako by nebyl odsouzen, tak se v trestním právu nejedná o recidivu. Pro kriminologii tento fakt nemá význam.¹² Z pohledu penologie je recidivistou takový pachatel, který je nejméně po druhé ve výkonu trestu odnětí svobody.

Podobně jako rozlišujeme více druhů souběhu (viz další kapitola), členíme recidivu podle daných kritérií. Podle povahy spáchaných činů dělíme recidivu na stejnorodou, tedy zda se jedná o týž trestný čin nebo čin stejného druhu, pro který byl pachatel již odsouzen, a nestejnorodou, při které byl pachatel podruhé odsouzen pro jiný druh trestného činu, než prve. Příkladem nestejnorodé recidivy může být, když v prvním případě pachatel spáchá trestný čin podvodu a poté spáchá trestný čin těžké ublížení na zdraví z nedbalosti. V oblasti stejnorodé zpětnosti se vyskytuje další dělení na: druhovou, kdy pachatel naplňuje znaky různých skutkových podstat, které chrání různé objekty, ovšem stejného druhu. Další následuje recidiva skupinová, spočívající v opakovaném naplňování znaků různých skutkových podstat, ale s identickým objektem. A posledním typem stejnorodé zpětnosti je zpětnost speciální, ta je považována za neškodlivější z těchto typů. Subjekt naplňuje svým jednáním stejné znaky skutkové podstaty proti shodnému individuálnímu objektu, ovšem nejedná se zde o pokračování v trestném činu.¹³ Příkladem těchto recidivistů mohou být kapesní zloději, nájemní vrazi.

Zda je nebezpečnější stejnorodá nebo nestejnorodá recidiva, nechávám na posouzení jiných, neboť u pachatele stejnorodé recidivy sice víme, co od něj očekávat a kde je problém, ovšem ten se nedaří odstranit. Tato záležitost sice nenastává u pachatele nestejnorodé zpětnosti, může ale jít o vážný problém jeho nepřizpůsobivosti vůči okolnímu prostředí a společnosti.

Kratochvíl uvádí, že je možné recidivu rozlišovat i podle hlediska časového a systematického.

„Trestní zákoník nevymezuje recidivu obecně, ale počítá s jejími různými formami. Podle toho, jaký význam má, lze rozlišovat recidivu:“

¹² NOVOTNÝ, Oto; ZAPLETAL, Josef a kol. *Kriminologie*. 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia, 2001. str. 118

¹³ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 409

- a) jako obecnou přítěžující okolnost,
- b) jako zákonný znak základní skutkové podstaty,
- c) jako zákonný znak tzv. kvalifikované skutkové podstaty,
- d) jako důvod mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody,
- e) jako okolnost ovlivňující zařazení pachatele k výkonu trestu odnětí svobody do určitého typu věznice.¹⁴

Dle § 42 písmene p) ji soud může a nemusí brát jako přítěžující okolnost s ohledem na faktory jako jsou: význam chráněného zájmu, způsob provedení činu, okolnosti, za kterých pachatel čin spáchal atd. „*Nový trestní zákoník nadále neupravuje institut zvlášť nebezpečné recidivy (v rovině základů trestní odpovědnosti). A to s argumentací, že tento institut byl charakteristický pro trestní zákonodárství zemí bývalého východního bloku a kdy po změně politických poměrů byl v průběhu devadesátých let minulého století nebo počátkem tohoto století ve většině států odstraněn.*“¹⁵ Dále má soud možnost mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody, což se uplatní u pachatele, který znovu spáchal zvlášť závažný zločin, přestože již byl za takový nebo jinak zvlášť závažný trestný čin potrestán. Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody se může zvýšit až o třetinu, pokud je u pachatele znesnadněná možnost nápravy a trestným činem je zvlášť závažný zločin (§ 59 odst. 1 trestního zákoníku).

3. 1. 2 Nepravá recidiva

Třetí podobou pluralitní trestné činnosti je mnohost sui generis, nebo také nepravá či zdánlivá recidiva. Stejně jako u souběhu nebo recidivy zde máme jediného pachatele, který spáchal více trestných činů. Je nazývána nepravou recidivou, protože z těchto dvou variant mnohosti trestných činů má blíže k recidivě, neboť pachatel byl již upozorněn. Tato situace nastává v okamžiku mezi vyhlášením rozsudku a nabytím právní moci tohoto rozhodnutí. Pachatel po vyhlášení nepravomocného rozsudku, ale ještě před nabytím právní moci vyhlášeného rozsudku, spáchá alespoň jeden další trestný čin. Zpravidla právní moc rozsudku nenastává jeho vyhlášením, ale je zde určitá lhůta pro podání opravných prostředků. Pokud se nebude jednat o rozsudek ale

¹⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 487

¹⁵ CHROMÝ, Jakub. K právnímu pojetí recidivy v novém trestním zákoníku. *Trestněprávní revue*. 2009, č. 11, str. 325

o trestní příkaz, rozmezí pro spáchání následujícího trestného činu je od doručení trestního příkazu k nabytí jeho právní moci.

„Spáchal-li obviněný po vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně nový trestný čin, popř. přečin, nejde o souběh, a to ani tehdy, byly-li obě věci po zrušení původního odsuzujícího rozsudku spojeny podle § 23 odst. 3 trestního řádu ke společnému projednání a rozhodnutí. V takovém případě je třeba uložit samostatné tresty a nikoli úhrnný trest podle § 35 odst. 1 trestního zákona (nyní by to byl § 43 trestního zákoníku).“¹⁶

Trestní zákoník mnohost sui generis neupravuje ji, co se pojmu týče a ani její způsob trestání. V praxi se tedy užije analogie z hlediska recidivy, tato forma pluralitní trestné činnosti může být brána jako přitěžující okolnost. *„Činy spáchané po vyhlášení odsuzujícího rozsudku do doby jeho právní moci je nutno posoudit obdobně jako recidivu.“¹⁷*

¹⁶ R 42/1980

¹⁷ č. 8/1974-II. Sb. rozh. tr.

3. 2 Skutek a jednota skutku

Abychom se mohli zabývat souběhem trestných činů a jeho druhy, je důležité definovat pojem skutku. Pro určení druhu souběhu je především důležité zjistit, jestli se jedná o jeden nebo více skutků.

Pojem skutek je sice v trestním zákoníku i trestním řádu zmiňován, definici nám ovšem vytvořila právní teorie a praxe. Skutek je určitá událost ve vnějším světě záležející v jednání člověka, která může mít znaky jednoho trestného činu, dvou i více trestných činů anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu.¹⁸ Z toho nám vyplývá, že trestní čin je vždy skutkem, ale ne každý skutek je trestným činem. Definici trestného činu na rozdíl od skutku najdeme v trestním zákoníku:

§ 13 zákona č. 40/2009 Sb.

(1) „Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

(2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“

„Skutek tedy tvoří souhrn právně relevantních skutkových okolností, nikoli jejich právní posouzení (označení za konkrétní trestný čin). Takto vyjádřený skutek musí být přesně označen v aktech orgánů činných v trestním řízení – v usnesení o zahájení trestního stíhání, obžalobě, návrhu na potrestání, v rozsudku atd. – a to s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání či jiných skutečností, tak, aby nemohl být zaměněn se skutkem jiným a aby byla odůvodněna jeho trestně právní kvalifikace.“¹⁹

Nejen v praxi se za jeden skutek považují jen ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou pro tento následek kauzální, pokud jsou zahrnuty zaviněním.²⁰ Základním principem skutku je jednání, které jako projev vůle ve vnějším světě může být komisivní, nebo omisivní. To znamená, že může spočívat v pohybu a naopak ve zdržení se pohybu. Také může být způsobeno úmyslně, nebo z nedbalosti. Dle profesora Kallaba je jednání souborem tělesných stavů ovládaných chtěním, kterým

¹⁸ NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přeprac.vydání, Praha: ASPI, 2007. str. 340

¹⁹ 4 Tdo 832/2012-64

²⁰ R 8/1985

je dána objektivní možnost právně významného následku. „*Rámec aktů zahrnutých do jednání je však určen trestněprávně relevantním konkrétním následkem, jehož musí být jednání příčinou.*“²¹ Následek je znakem konkrétního trestného činu, také aspektem štěpení jednání do skutků, které jsou důležité pro trestní právo. Jedním skutkem může být jeden akt, ale i soubor těchto aktů. Z pohledu trestního práva hmotného je za jediný skutek považován trestný čin hromadný a trestný čin trvajícím a také celý vývoj trestné činnosti od přípravy přes pokus až k dokonání trestného činu.²² Dříve bylo považováno i pokračování v trestném činu za jeden skutek a trestný čin. Poté novela trestního zákona a trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. nastolila v trestním řádu, že „*skutkem podle tohoto zákona se rozumí též dílčí útok pokračujícího trestného činu, není-li výslovně stanoveno jinak.*“²³ Ačkoli definice pojmu pokračování v trestném činu zůstala beze změny. Nicméně jiné vymezení skutku jako dílčího útoku z hlediska procesního práva (trestní právo hmotné považuje pokračování v trestném činu jako jeden skutek) znamená, že soud může projednávat jednotlivé dílčí útoky odděleně.

Dále je důležité rozlišovat pojmy jednota skutku a totožnost skutku, neboť jednota skutku je pojmem hmotněprávním a je rozhodující pro odlišení jednočinného a vícečinného souběhu. Při jednočinném souběhu se jedná pouze o jeden skutek vytvářející více trestných činů a při vícečinném je skutků více a každý z nich náleží samostatnému trestnímu činu. Oproti pojmu totožnost skutku, který je institutem trestního práva procesního a je významný pro zjištění rozsahu žalobního návrhu obžaloby podané proti jistému obviněnému.²⁴

3. 2. 1 Skutková podstata, skutkový děj a skutkový stav věci

Na závěr této kapitoly by bylo vhodné objasnit další pojmy příbuzné skutku, ale nikoliv s ním totožné. Skutková podstata je souhrnem objektivních a subjektivních znaků trestného činu, které jej odlišují od ostatních trestných činů. Tyto znaky

²¹JELÍNEK, Jirí a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 328

²² R 38/1959

²³ § 12 odst. 12 zákona č. 141/1961 Sb.

²⁴ 11 Tdo 1147/2011-14

řadíme do pěti kategorií: objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka a protiprávnost. Pokud pachatel naplní všechny potřebné znaky skutkové podstaty, dopustí se trestného činu. Skutková podstata je formální stránkou trestného činu a tedy složkou skutku, který je trestným činem. Kromě toho, že skutková podstata signalizuje typovou nebezpečnost určitého druhu trestného činu pro společnost, má význam pro rozlišení spolupachatelství a pomoci, dále pro rozlišení pokusu a přípravy a pro posouzení jednočinného souběhu.²⁵ Z těchto výše zmíněných pojmů (pozn. skutková podstata, skutkový děj, skutkový stav věci) je nejužším pojmem, protože obsahuje jen trestněprávně relevantní fakta z hlediska trestní odpovědnosti.²⁶

Skutkový stav věci je označení pro skutek *de iure*, který můžeme definovat jako: souhrn výlučně trestněprávně relevantních skutečností, jež jsou potřeba pro rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení. Také je přímo zmíněn v trestním řádu § 2 odst. 5. Jedná se o fakta trestů, viny, náhrady škody atp.²⁷

Skutkový děj neboli „skutek *de facto*“ kromě relativních skutečností důležitých pro trestní právo zahrnuje i skutečnosti, které nemají takový význam pro rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, ale dokreslují situaci, jak se daná událost stala.

²⁵ NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přeprac.vydání, Praha: ASPI, 2007. str. 120-121

²⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 212

²⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 212

3. 3 Dělení souběhu trestných činů

„Při souběhu trestných činů je třeba jejich povahu a závažnost (§ 39 odst. 1, 2 trestního zákoníku) posoudit samostatně z hlediska každého z ustanovení zvláštní části trestního zákoníku.“²⁸

Souběh nastává, pokud pachatel spáchal dva či více trestných činů, aniž by za některý z nich byl vyhlášen odsuzující rozsudek (popř. doručen trestní příkaz), jenž později nabyl právní moci. Jako je nutné odlišit od sebe pravou a nepravou recidivu, je potřebné diferencovat souběh skutečný od zdánlivého. Za skutečnou konkurenci trestných činů považujeme sbíhající se skutky, ale i sbíhající se trestné činy (skutkové podstaty) v rámci jednoho skutku. Jako zdánlivý souběh označujeme případy, kdy je možné vyloučit jednočinný souběh, více o zdánlivém souběhu v následující kapitole.

*„Tradiční klasifikace jednotlivých druhů souběhu se opírá o dvě kritéria: za prvé počet skutků de iure a za druhé povahu právní kvalifikace skutků de iure (právní povaha konkurujících trestných činů).“²⁹*Podle první kvalifikace rozlišujeme souběh na jednočinný a vícečinný, zda se jedná o trestné činy spáchané jedním nebo více skutky. Druhým měřítkem posuzujeme dělení na souběh stejnorodý a nestejnorodý (nebo také zvaný různorodý), dle toho zda se vyskytují různé skutkové podstaty sbíhajících se trestných činů, nebo shodné. Podobné rozlišení nalzáme i u recidivy na stejnorodou a nestejnorodou, jen u konkurence se již dál nečlení.

3. 3. 1 Jednočinný a vícečinný souběh

„Základním smyslem institutu jednočinného souběhu trestných činů je vystihnout povahu a závažnost jednání pachatele pro společnost.“³⁰

Jednočinný souběh je také někdy nazýván starším pojmenováním jako konkurence ideální. V rámci jednočinného souběhu bývá užíváno též pojmu konkurence zákonů či právních kvalifikací. Je tomu tak, protože se zde nevyskytuje několik skutků, ale více skutkových podstat jednotlivých trestných činů. Co se týče

²⁸ R 25/1970

²⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 392

³⁰ R 25/1964

kvalifikace tohoto druhu souběhu, jednočinný souběh skutkových podstat posuzovat podle dřívějšího i nového trestního práva nelze, jedná se zde o princip jednoty skutku.³¹ Posoudit stav jako jednočinný souběh trestných činů je možné, pokud po podřazení činu pod jedno z dotčených ustanovení trestního zákoníku zbývá složka, jež nelze zhodnotit již onou kvalifikací a jež poukazuje k poškození nebo ohrožení jiného právního statku, než ostatní složky.³²

*„Jednočinný souběh připadá v úvahu všude tam, kde jsou jediným skutkem de iure, tzn. v jeho rámci, resp. na jeho základě zcela nebo alespoň zčásti shodným jednáním zasaženy či ohroženy různé individuální objekty ochrany a tím způsobem vyvolány různé právně významné následky.“*³³ Příkladem jednočinného souběhu může být osoba, které byl uložen trest zákazu činnosti řízení motorových vozidel, řídící motorové vozidlo v době výkonu trestu, důsledkem nedbalosti způsobí dopravní nehodu a tou zapříčiní ublížení na zdraví jiné osobě. V nastalé situaci půjde o jednočinný souběh trestného činu maření výkonu soudního rozhodnutí a vykazání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 téhož zákona.

Jiný způsob jednočinného souběhu následuje, pokud jeden individuální objekt ochrany bude ohrožován různými aspekty jediného skutku, jeho jednáními. Jeho typem může být vztah skutkových podstat trestného činu teroristického útoku dle § 311 a trestného činu teroru § 312 trestního zákoníku.³⁴

Jednočinný souběh můžeme ještě členit podle skutkových podstat na stejnorodý a různorodý. U profesora Kallaba se nachází ještě jeden způsob dělení, a to na případy ideální konkurence současné a trvalé. Druhem současné stejnorodé ideální konkurence trestných činů je uváděn případ, kdy osoba jedním výstřelem usmrtí dvě osoby. Příkladem současné a nestejnorodé by byla situace, kdy tento výstřel jednu osobu usmrtí a druhou pouze zraní. Jako trvalou ideální konkurenci stejnorodou označuje model, kdy pachatel usmrtí osobu A, aby mohl vniknout do domu za

³¹ R 34/1952

³² R 4159/1931

³³ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 393

³⁴ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 392

osobou B a usmrtit ji. V rámci nestejnorodé trvalé ideální konkurence pachatel usmrtí osobu A, aby vnikl do domu za osobou B, kterou zraní.³⁵

Vícečinný souběh je též nazýván konkurencí reálnou či konkurencí skutků. Tím tedy rozumíme stav, kdy pachatel spáchá více trestných činů více samostatnými skutky, aniž by byl za kterýkoliv z nich vyhlášen odsuzující rozsudek, popř. doručen trestní příkaz. Je nutné o každém tomto skutku rozhodnout samostatným výrokem.³⁶ Je tedy možné posuzovat činy jednoho pachatele podle dřívější i nové právní úpravy, což je u jednočinného souběhu vyloučeno.

Příkladem pachatele vícečinného skutku může být osoba, která pracuje v nemocnici a omylem pacientovi zamění jeho lék za jiný, načež následně pacient zemře, poté si tato osoba přisvojí věci zemřelého. Nejprve spáchá trestný čin usmrcení z nedbalosti podle §143 zákona č. 40/2009 Sb. a poté trestný čin krádeže § 205 téhož zákona. Stejně tak je ale reálným souběhem i situace, kdy pachatel napadne osobu s úmyslem znásilnit ji, ale svůj záměr si v průběhu rozmyslí a začne svou oběť škrtit, aby ji usmrtil. Zde se bude jednat o vícečinný souběh nedokončeného trestného činu znásilnění dle § 185 trestního zákoníku a trestného činu vraždy, § 140 tamtéž.

Rozlišit jednočinný souběh od vícečinného má velký význam zpravidla z hlediska jeho posouzení. „*Nemůže býti lhostejno, zda spáchám řadu na sobě nezávislých zločinů, či použiji-li ku spáchání jediného zločinu, o němž mi jediné jde, prostředků, jež samy o sobě již by byly zločiny.*“³⁷

Obecně by se dalo zhodnotit, že vícečinný souběh, vykazuje větší míru škodlivosti pro společnost, protože je spácháno více trestných činů více skutky. Ale srovnání, která z konkurencí je škodlivější pro společnost, dle mého názoru závisí především na druhu trestných činů i na osobnosti a vlastnostech pachatele.

³⁵ KALLAB, Jaroslav. *O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. Praha: Sborník věd právních a státních (Bursík a Kohout), 1911. str. 174

³⁶ R 8/1984

³⁷ KALLAB, Jaroslav. *O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. Praha: Sborník věd právních a státních (Bursík a Kohout), 1911. str. 176

3. 3. 1. 1 Jednočinný souběh stejnorodý

Pachatel jedním skutkem naplní vícekrát stejnou skutkovou podstatu trestného činu. Příkladem může být atentátník, který jednou časovanou náloží usmrtí více osob. Tím spáchá několik trestných činů vraždy dle § 140 trestního zákoníku. Podle znaků trestných činů se bude jednat o ideální konkurenci trestných činů, ale souběh jednočinný stejnorodý někdy ani teorie neuznává a v právní praxi se bude považovat za jeden trestný čin. „*O jediný trestný čin vraždy půjde v případech, kdy pachatel usmrtí dvě nebo více osob jediným jednáním.*“³⁸

3. 3. 1. 2 Jednočinný souběh nestejnorodý

V případě jednočinného souběhu nestejnorodého pachatel spáchá více trestných činů různých skutkových podstat jedním skutkem. Na rozdíl od jednočinného souběhu stejnorodého zde není spor o jeho existenci. Avšak často nastávají rozepře mezi odborníky v otázce, kdy se jedná o jednočinný souběh a kdy o případy, které tento souběh vylučují. Typicky o ideální konkurenci nestejnorodou půjde v situaci, kdy řidič motorového vozidla způsobí dopravní nehodu na pozemní komunikaci, při níž jedna osoba zemře a další osoba bude těžce zraněna. Sbíhají se zde dva trestné činy: usmrcení z nedbalosti dle § 143 trestního zákoníku a těžké ublížení na zdraví z nedbalosti § 147 odst. 1,2 tamtéž.

3. 3. 1. 3 Vícečinný souběh stejnorodý

O tento typ souběhu se jedná vždy, když pachatel více skutky spáchá trestné činy stejné skutkové podstaty. Např. pachatel se jeden den v týdnu dopustí trestného činu krádeže dle § 205 zákona č. 40/2009 Sb. a jiný další den se jí dopustí znovu. Je nutné souběh vícečinný stejnorodý nezaměňovat s pokračováním v trestném činu. Ačkoliv se mohou jevit jako totožné, u souběhu chybí charakteristický subjektivní znak pro pokračování, a to tzv. společný záměr.³⁹ Nejedná se tedy o pokračování, ale o

³⁸ R 41/1976

³⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 326

opakování téhož trestného činu. „*Jestliže pachatel dvěma nebo více samostatnými útoky postupně usmrtí dvě nebo více osob, půjde vždy o vícenásobný trestný čin vraždy (vícečinný stejnorodý souběh)*.“⁴⁰

3. 3. 1. 4 Vícečinný souběh nestejnorodý

Při vícečinném souběhu nestejnorodém pachatel více skutky zapříčiní trestné činy různých skutkových podstat. Poměrně častým případem reálné konkurence nestejnorodé v praxi je situace, kdy pachatel způsobí při dopravní nehodě jiné osobě újmu na zdraví z nedbalosti a poté z místa nehody odjede, aniž by této osobě poskytl potřebnou pomoc. Jedná se zde o souběh trestného činu ublížení na zdraví dle § 146 trestního zákona a trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku vyjádřeného v § 151 téhož zákona. O tento typ konkurence se bude jednat i v následujícím soudním nálezu: „*V případě pachatele, který napadl poškozenou opakovanými údery do hlavy v úmyslu ji usmrtit a pak v domnění, že nežije, se rozhodl zbavit jejího těla a vhodit je do vody, kde se poškozená utopila, nejde o tzv. dolus generalit, takže jeho jednání nelze posoudit jako dokonáný trestný čin vraždy podle § 140 trestního zákoníku, ale jen jako pokus trestného činu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 téhož zákona ve vícečinném souběhu s trestným činem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 trestního zákoníku.*“⁴¹ U souběhu vícečinného nestejnorodého se vyskytuje riziko záměny s hromadným trestným činem. Odlišení spočívá v subjektivní stránce hromadného trestného činu, vyznačuje se v jednotném záměru pachatele, který u souběhu nenajdeme.⁴²

V právní praxi nenajdeme pouze ukázkové případy nesmíšených souběhů, naopak jsou zde přítomné různé spleťté případy konkurence trestných činů, kdy se prolínají jednočinné a vícečinné souběhy trestných činů.

⁴⁰ R 41/1976-I.

⁴¹ R 12/1990

⁴² KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 395

4. Zdánlivý souběh

Zdánlivým nebo také nepravým souběhem označujeme případy, kdy se o skutečný souběh nejedná, přestože v soudní praxi dochází k častému zaměňování těchto dvou forem trestné činnosti. Skutečný souběh se vyznačuje mnohostí trestných činů, tedy pluralitou skutků nebo skutkových podstat. Naopak zdánlivý souběh je trestnou činností singulární jediného pachatele a souběh je u ní vyloučen. Někdy ale nemusí být úplně vyloučen. „*Tyto okolnosti mohou skutečný souběh také jen redukovat, tzn. že skutečný souběh zůstává, ale v menším rozsahu sbíhající se trestné činnosti, než se původně jevilo.*“⁴³

Důvodem, proč je důležité rozlišit od sebe skutečný a zdánlivý souběh, je to, že skutečný souběh se posuzuje jinak z hlediska viny a trestu⁴⁴ a je za něj ukládán úhrnný, nebo souhrnný trest. V případě zdánlivého souběhu se posuzuje jen jeden trestný čin.

Budeme-li chtít zhodnotit konkrétní případ, o jaký souběh trestných činů se jedná, musíme nejprve zjistit, kolik se zde vyskytuje skutků, zda dva a více, nebo pouze jeden. Tuto skutečnost zjistíme při posouzení obecných příčin, jež vylučují skutečný souběh, tedy trestný čin hromadný, trvající a pokračování v trestném činu. Po vyloučení všech těchto podmínek se skutek nebo skutky odborně posoudí dle všech ustanovení trestního zákoníku, která se jeví jako možná. Pokud lze skutek či skutky posoudit podle dvou nebo více ustanovení, je nutné zjistit s ohledem na zákaz dvojího přičítání z hlediska viny, jestli se nevyskytují speciální důvody vylučující souběh, tzn. poměr speciality, poměr subsidiarity a faktická konzumpce. Pomocí toho získáme buď skutečný souběh trestných činů, nebo se nám ho díky obecným a speciálním důvodům podaří vyloučit.⁴⁵

⁴³ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 397

⁴⁴ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 397

⁴⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 397-398

4. 1 Vyloučení vícečinného a jednočinného souběhu

Jsou takové případy, kdy pachatel provedl několik aktů jednání, které jsou ale posuzovány jako jeden trestný čin. Pro vyloučení vícečinného souběhu používáme obecné důvody vylučující skutečný souběh trestných činů, patří mezi ně pokračování v trestném činu, trestný čin hromadný a trvajících. Vylučují nejen souběh vícečinný, ale samozřejmě i jednočinný. To, že skutečný souběh vylučují, neznamená, že nelze, aby se zmiňované trestné činy sbíhaly mezi sebou. Tyto trestné činy mají společné kromě jednoho skutku i to, že se skládají z dílčích aktů a zpravidla tyto trestné činy trvají delší časové úseky.

Pokračování v trestném činu, trestné činy trvajících a hromadné, každý z nich je tvořen jedním skutkem, doba spáchání těchto trestných činů je dobou jejich ukončení. Tedy u pokračování v trestném činu a u hromadného trestného činu to bude doba jednání posledního dílčího útoku, jímž byly naplněny znaky skutkové podstaty. U trvajících trestného činu bude dobou jeho spáchání okamžik, kdy je ukončen protiprávní stav. Lze je posuzovat podle přísnějšího nového zákona i za situace, kdy převážná část jednání spadá do účinnosti staršího zákona. To ale neplatí, pokud dřívější zákon toto jednání jako trestné neupravoval, v ten moment se stíhá pouze jednání, které probíhalo od účinnosti nového zákona.⁴⁶

Fakticky se jedná o případy vyloučení souběhu jednočinného, nikoliv vícečinného, protože všechny tyto trestné činy v sobě obsahují pouze jeden skutek, ačkoliv je složen z více dílčích aktů. Vícečinnému souběhu je zde věnován poměrně široký prostor pro jeho podobnost a snadnější zaměnitelnost s těmito trestnými činy. Také pro větší přehlednost jsem zvolila toto rozdělení.

4. 1. 1 Pokračování v trestném činu

Definice pokračování v trestném činu je uvedena v trestním zákoníku v § 116:
„Pokračováním v trestném činu se rozumí takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují, byť i v souhrnu, skutkovou podstatu stejného trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou

⁴⁶ SÝKORA, M. Časová působnost a problém tzv. „zanikajících“ trestných činů. Trestní právo. 2011, č. 4 str. 8

souvislostí časovou a souvislostí v předmětu útoku.” Pro pokračování v trestném činu jsou důležité čtyři znaky, které musí být dodrženy, aby se jednalo o tento trestný čin. Prvním z nich je podmínka, že útoky musí naplňovat stejnou skutkovou podstatu. „*U skutkových podstat s alternativními znaky postačí, že každý z dílčích aktů má znaky některé z alternativ figurujících v dané skutkové podstatě (např. vyděračské jednání nejdříve záleželo v pohrůžce násilí, později v násilí).*“⁴⁷ Pokud jsou některé útoky spáchány ve formě pachatelství (spolupachatelství) nebo účastenství, již se nemůže jednat o pokračování v trestném činu, neboť je zde jiná skutková podstata.⁴⁸ Druhé kritérium obnáší to, že tyto akty jednání musí být vedeny jednotným záměrem. Za třetí je potřeba, aby byly provedeny stejným nebo podobným způsobem. Poslední podmínkou je blízká časová souvislost a předmět útoku.⁴⁹ V tom, abychom pokračování v trestném činu nezaměňovali za opakování trestného činu, což je vícečinný stejnorodý souběh nebo také recidiva (popř. nepravá recidiva), nám poslouží jako ukazatel tzv. dílčí útoky, které naplňují znaky stejné skutkové podstaty a které mají subjektivní společný záměr. „*Mezníkem, který ukončuje skutek při pokračujícím jednání je podle § 12 odst. 11 trestního řádu sdělení obvinění (...v případě zkráceného trestního řízení je ukončen skutek až doručením návrhu na potrestání obviněnému).*“⁵⁰ Za trestný čin pokračující je ukládán společný trest.

Příkladem, kdy za trestný čin pokračující může být označena situace, je jestliže pachatel soustavně krade knihy a je veden jednotným záměrem „vytvořit si vlastní knihovnu“ a nezáleží na tom, že krade ve více organizacích.⁵¹

4. 1. 2 Trestný čin hromadný

Pokud má být trestný čin nazván hromadným trestným činem, musí splňovat podmínku více útoků, které teprve společně zakládají odpovědnost za trestný čin. Příkladem je trestný čin nedovolené ozbrojování dle § 185 odst. 2 písmene b)

⁴⁷ NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přeprac.vydání, Praha: ASPI, 2007. str. 135

⁴⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 125

⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 1147

⁵⁰ 4 Tz 62/2006

⁵¹ R 17/1983

trestního zákoníku. Mnohost aktů musí být přímo znakem skutkové podstaty trestného činu, nestačí, aby osoba vyrobila jednu zbraň. Je zde důležitá mnohost útoků a společný záměr.⁵²

4. 1. 3 Trestný čin trvající

Stejně jako u trestného činu hromadného, ani definici pro trestný čin trvající nenajdeme v trestním zákoníku. Podstatou trestného činu trvajícího je udržování protiprávního stavu. Nezáleží na tom, jestli protiprávní stav způsobil pachatel nebo vznikl bez jeho přičinění. Důležité je, že pachatel tento stav udržuje a tím páchá trestný čin. Jako ostatní případy vylučující souběh skutečný, je i tento trestný čin považován za jediné jednání, bez ohledu jak dlouho trvá. „*Všeobecně jsou za trvající trestné činy považovány trestné činy omezování osobní svobody podle § 231 a trestné činy zbavení osobní svobody podle § 232 trestního zákoníku.*“⁵³ Je nezbytné nezaměňovat tyto trestné činy s takovými trestnými činy, jejichž podstatou je pouze vytvoření protiprávního stavu. Takovým případem může být trestný čin dvojí manželství dle § 210 trestního zákoníku.

Pro trvající trestný čin je charakteristické, že se škodlivost pro společnost nemění, nebo zvyšuje trváním protiprávního stavu, ostatní trestné činy jsou nejškodlivější při způsobení protiprávního stavu.⁵⁴

⁵² JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 127

⁵³ NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přeprac. vydání, Praha: ASPI, 2007. str. 138

⁵⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 128

4. 2 Vyloučení jednočinného souběhu

Důvody vylučující jednočinný souběh jsou zvláštní případy, kdy skutek vykazuje znaky dvou nebo více skutkových podstat trestných činů, ale nejedná se o jednočinný souběh. Obecně platí, že každý skutek by měl být posouzen dle všech ustanovení zákona, jejichž znaky vykazuje. Ovšem u těchto případů na rozdíl od skutečného souběhu se respektuje výjimka, že k posouzení právní kvalifikace stačí užít jen jednoho ustanovení zvláštní části trestního zákoníku. Tato výjimka vyplývá z poměru skutkových podstat, kterými jsou poměr speciality, poměr subsidiarity a tzv. faktická konzumpce. Samozřejmě jednočinný souběh vylučují i případy, kdy se jedná o pokračování v trestném činu, trestný čin trvajících a trestný čin hromadný, které byly popsány výše.

4. 2. 1 Poměr speciality

„Lex specialis derogat legi generali.“

Podobně jako zvláštní úprava právní normy má přednost před normou obecnější, speciální skutková podstata má přednost před obecnou. „*V poměru speciality jsou ustanovení určená k ochraně týchž zájmů, má-li být speciálním ustanovením zvláště postihnout určitý druh útoků proti týmž individuálním zájmům, aby byla vystižena zvláštní povaha a závažnost takových útoků pro společnost.*“⁵⁵ Speciální ustanovení má užší rozsah než obecné, ale musí obsahovat všechny skutkové znaky, které obsahuje i obecné ustanovení. Ovšem v rámci speciálního ustanovení je navíc určitá konkretizace znaků skutkové podstaty, ať se jedná o subjekt trestného činu nebo třeba předmět útoku. Jedná-li se o případ speciality, vždy bude skutek posouzen dle speciálního ustanovení, nehledě na to, že je toto ustanovení mírnější či naopak přísnější.⁵⁶

Ukázkou poměru speciality může být trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku ve vztahu k trestnému činu nadřezování podle § 366 téhož zákona č. 40/2009 Sb. Přestože trestného činu nadřezování se může dopustit kdokoliv, tedy jakýkoli pachatel, trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby se

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 131

⁵⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 226

může dopustit jen osoba, která zastává funkci úřední osoby, je „speciálním subjektem“ (pachatelem) a může naplnit i tyto znaky skutkové podstaty.

V poměru speciality jsou: skutkové podstaty kvalifikované a privilegované ve vztahu k základní skutkové podstatě a poté složené skutkové podstaty vůči skutkovým podstatám, které lze považovat za jejich části. Prvním typem je např. trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou dle § 142 trestního zákoníku k trestnému činu vraždy podle § 140 téhož zákona, také udávání padělaných a pozměněných peněz dle § 235 trestního zákoníku k padělání a pozměnění peněz podle § 233 téhož zákona. Druhý typ v sobě zahrnuje například trestný čin loupeže podle § 173 zákona č. 40/2009 Sb. k trestným činům vydírání dle § 175 téhož zákona a krádeže § 205 trestního zákoníku. Je důležité připomenout, že složená skutková podstata musí obsahovat všechny znaky skutkových podstat, které jsou považovány za její části.⁵⁷ Podle Chmelíka je ještě třetí případ poměru speciality, a to předčasně dokonané trestné činy ve vztahu k obecným ustanovením o přípravě a pokusu.⁵⁸

4. 2. 2 Poměr subsidiarity

„Lex primaria derogat legi subsidiariae.“

Podobně jako u poměru speciality i skutkové podstaty v poměru subsidiarity neboli podpůrnosti jsou ustanovení, která chrání stejné společenské vztahy či zájmy, kdy účelem jednoho z těchto ustanovení tzv. subsidiárního je pouze v rámci podpory doplnit ochranu, která je poskytována primárním ustanovením. Pokud je trestný čin posouzen podle ustanovení primárního, které bývá přísnější, již se nepoužije ustanovení subsidiárního, protože povaha a nebezpečnost činu pro společnost vystihuje již primární ustanovení.⁵⁹ To znamená v případě, že se neužije primárního ustanovení, teprve poté lze aplikovat ustanovení sekundární.

Klasickým příkladem poměru subsidiarity jsou trestné činy obecné ohrožení podle § 272 trestního zákoníku a ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 téhož zákona. Obě tyto ustanovení chrání stejný zájem, proto je zde vyloučen jednočinný

⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 132

⁵⁸ CHMELÍK, Jan; IVOR, Jaroslav a PORADA, Viktor. *Trestní právo hmotné*. Praha: Linde, 2007. str. 111

⁵⁹ NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přeprac. vydání, Praha: ASPI, 2007. str. 344

souběh a ustanovení § 274 pouze doplňuje ochranu jako podpůrné.⁶⁰ O vyloučení jednočinného souběhu půjde také v případě: „*Jednočinný souběh trestných činů porušování domovní svobody podle § 178 trestního zákoníku a neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 téhož zákona není možný, protože ho vylučuje vztah subsidiarity trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru k trestnému činu porušování domovní svobody a skutek je třeba posoudit pouze jako trestný čin porušování domovní svobody. Trestný čin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 trestního zákoníku poskytuje ochranu jen proti takovému neoprávněnému bránění oprávněné osobě v užívání domu nebo bytu nebo nebytového prostoru, které nemá povahu zásahu do jejího ústavně zaručeného práva na nedotknutelnost obydlí*“⁶¹

Prvním druhem poměru subsidiarity jsou vzdálenější vývojová stádia uskutečňování trestného činu v poměru ke stádiu bližšímu dokonání. Pokus v sobě tedy zahrnuje i přípravné jednání, pokud se jedná o stejný předmět útoku a za předpokladu objektivních a subjektivních spojitostí, půjde o jeden trestný čin.⁶² Z toho nám vyplývá, že přípravné jednání je subsidiární vůči pokusu, pokus a přípravné jednání jsou podpůrné k dokonanému trestnému činu. Takže pachatel, který připraví trestný čin loupeže podle § 173 trestního zákoníku, poté provede pokus a trestný čin dokoná, bude posuzován jen z pohledu dokonaného trestného činu loupeže podle zákona č. 40/2009 Sb.

Za druhé v poměru subsidiarity jsou méně závažné formy trestné součinnosti v poměru k závažnějším. Seřazení těchto forem od nejméně závažné: pomoc, návod, organizátorství, pachatelství a spolupachatelství. To znamená, že nejvýše je postaveno pachatelství a spolupachatelství, které má přednost před formami účastenství a organizátorství je přednější před ostatními formami účastenství, samozřejmě návod má přednost před pomocí. Proto organizátor, který se účastní trestného činu, bude posuzován jako spolupachatel, nikoliv jako organizátor.⁶³

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 132

⁶¹ TR NS 10/2004-T 743

⁶² R 38/1959

⁶³ NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přeprac. vydání, Praha: ASPI, 2007. str. 344

Třetím případem je stav, kdy jsou k sobě v poměru subsidiarity ustanovení o trestném činu ohrožovacím k ustanovení o trestném činu poruchovém. U této kategorie platí, jestliže je ohrožení širší než porucha, je nutné posuzovat skutek jako souběh. Ohrožení, které způsobí podnapilý řidič (trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku) svou jízdou je rozhodně širší, než pokud navíc způsobí nějaké osobě těžkou újmu na zdraví dle § 147 téhož zákona, v tom se bude jednat o jednočinný souběh trestných činů.⁶⁴

„Důsledky poměru speciality a subsidiarity jsou stejné. V obou případech se užije toho ustanovení, u něhož obsah pojmu je širší a rozsah pojmu užší, tedy ustanovení, jež lépe vystihuje daný případ i povahu a závažnost trestného činu (§ 39 odst. 1, 2 zákona č. 40/2009 Sb.) a jímž druhé ustanovení (obecné, respektive podpůrné) je konzumováno. Právě vzhledem k tomu, že u subsidiarity dospíváme v podstatě ke stejným závěrům jako při uplatnění poměru speciality, považují někteří uplatňování subsidiarity za sporné, anebo dokonce za zbytečné. Subsidiarita nejvýše specialitu doplňuje.“⁶⁵

4. 2. 3 Faktické konzumpce

„Lex consumens derogat legi consumatae.“ Faktická konzumpce jako případ vylučující jednočinný souběh trestných činů je situace, kdy porušení nebo ohrožení zájmu chráněné jedním ustanovením v určitém případě, nemá význam ve srovnání s hlavní trestnou činností, která je postižitelná druhým ustanovením. Příkladem, kdy se užije faktická konzumpce, bude následující situace. Pachatel při vraždě probodne svou oběť nožem a tím způsobí i škodu na oděvu, který má oběť na sobě. Trestný čin poškození cizí věci podle § 228 trestního zákoníku bude pohlcen trestným činem vraždy podle § 140 téhož zákona, neboť první trestný čin je bezvýznamný v porovnání s trestným činem druhým.⁶⁶ „Tzv. *faktická konzumpce, která vylučuje jednočinný souběh trestných činů, je tu tehdy, když jeden trestný čin je prostředkem relativně malého významu ve srovnání se základním trestným činem nebo vedlejším*

⁶⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 3. vydání, Praha: Leges, 2013, str. 332

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 132-133

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 133

*málo významným produktem základního trestného činu; předpoklady faktické konzumpce jsou vytvořeny faktickým průběhem činu a nevyplývají z poměru skutkových podstat trestných činů nebo jejich trestních sankcích.*⁶⁷ Je důležité uvědomit si, že faktická konzumpce je nahodilá a vytváří se faktickým průběhem činu.⁶⁸ To znamená, že nemůžeme vždy, když půjde o trestný čin vraždy a trestný čin poškození cizí věci tyto dva činy posoudit jako faktickou konzumpci a trestný čin poškození věci konzumovat trestným činem vraždy. Pokud by oběť měla na sobě šaty od světoznámého módního návrháře vyšší finanční hodnoty, budou se tyto dva trestné činy posuzovat jako jednočinný souběh. Vyloučení užití faktické konzumpce bude následovat i v případě nálezu Nejvyššího soudu České republiky, kdy Nejvyšší soud označil jako souběh trestného činu výtržnictví podle § 202 zákona č. 140/1961 Sb. (nyní § 358 trestního zákoníku) s trestným činem ublížení na zdraví dle § 222 (§ 146 v platné právní úpravě) trestního zákona případ pachatele, který na veřejném prostranství napadl poškozeného a surově jej zbil.

§ 202 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb.

„Kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného...“

Z tohoto znění by se mohlo zdát, že trestný čin výtržnictví již v sobě zahrnuje napadení jako znak skutkové podstaty, soud ale rozhodl jinak, a to především protože z pohledu ochrany zájmu se nejedná o totožný zájem. *„Souběh trestného činu výtržnictví a ublížení na zdraví není vyloučen již s ohledem na skutečnost, že v ustanovení § 202 trestního zákona je chráněn pouze pořádek ve věcech veřejných. Objektem trestného činu výtržnictví je občanské soužití, zatímco objektem trestného činu ublížení na zdraví je ochrana života a zdraví.“*⁶⁹

4. 2. 3. 1 Konzumpce předpokládaná zákonem

Někdy se hovoří v rámci vyloučení jednočinného souběhu ještě o konzumpci předpokládané zákonem, přestože se užívá spíše v teorii a praxe s ním příliš neoperuje. Tento případ konzumpce se od faktické odlišuje především tím, že není nahodilý. Naopak se zde jedná o trvalý poměr mezi dvěma ustanoveními. Jedno

⁶⁷ R 10/1987-II.

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 133

⁶⁹ 7 Tdo 889/2002

z těchto ustanovení tzv. počítá s tím, že budou dány znaky nějakého dalšího méně závažného trestného činu, který má své vlastní ustanovení a to se nepoužije. Příznačným příkladem konzumpce předpokládané zákonem je neposkytnutí pomoci dle § 150 trestního zákoníku po úmyslném způsobení těžké újmy na zdraví podle § 145 téhož zákona.⁷⁰

4.3 Trestný čin opilství

§ 360 zákona č. 40/2009 Sb.

„(1) Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí činu jinak trestného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let; dopustí-li se však činu jinak trestného, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

(2) Ustanovení odstavce 1, jakož i § 26 se neužije, přivedl-li se pachatel do stavu nepřičetnosti v úmyslu spáchat trestný čin, nebo spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepřičetnosti.“

Zvláštním specifikem v rámci zdánlivého souběhu je někdy uváděn trestný čin opilství. Aby mohl být skutečný souběh vyloučen, je nutné, aby se pachatel uvedl pomocí návykové látky do stavu tzv. nepřičetnosti. Dle Hendrycha je nepřičetnost stav, kdy osoba pro duševní poruchu neovládá své jednání, nebo nedokáže rozpoznat, zda jedná protiprávně, v době spáchání činu.⁷¹ V tomto stavu se pachatel dopustí více útoků, které jinak mají znaky trestných činů. Poté je nutné posuzovat tento případ jako jedno jednání z pohledu trestného činu opilství. Příkladem tedy bude situace, kdy pachatel se přivede do stavu nepřičetnosti pomocí alkoholu, v němž začne demolovat věci ve své blízkosti na ulici a pak následně se vloupe do zahradní chatky, kde usne. Situace se nebude posuzovat jako trestný čin výtržnictví dle § 358 trestního zákoníku v souběhu s trestným činem neoprávněným zásahem do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru podle § 208 téhož zákona.

„Jednočinný souběh trestného činu opilství podle § 360 odst. 1 trestního zákoníku s jakýmkoliv jiným trestným činem je vyloučen, neboť trestný čin opilství má své místo tam, kde se pachatel zaviněně uvedl do stavu nepřičetnosti, a v době spáchání

⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 133

⁷¹ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání, Praha: C. H. Beck, 2009. str. 512

*činu tedy byl nepřičetný. Jinou skutkovou podstatu trestného činu může pachatel naplnit pouze tehdy, jestliže v době spáchání tohoto činu nebyl nepřičetný.*⁷²

Podle ustanovení § 360 odst. 2 trestního zákoníku se odst. 1 téhož ustanovení nepoužije, pokud si stav nepřičetnosti pachatel přivodí s úmyslem trestný čin spáchat, za takové situace se k nepřičetnosti pachatele nepřihlíží.

⁷²TR NS 31/2007 – T 952

5. Hmotněprávní a procesněprávní aspekty souběhu

Souběh trestných činů působí zvláštní účinky, a to jak z pohledu hmotného práva, tak i z pohledu procesního práva.

5. 1 Účinky v hmotném právu

Pachatel je trestně odpovědný za všechny sbíhající se trestné činy, přestože se při ideální i reálné konkurenci ukládá trest ne za jednotlivé trestné činy, ale jediný trest za všechny dle absorpční zásady. Při trestání souběhu se nerozlišuje, zda se jedná o jednočinný, nebo vícečinný souběh.⁷³ Ukládaný trest za sbíhající trestné činy je buď úhrnný, pokud se o všech trestných činech koná společné trestní řízení, nebo souhrnný, když po uložení úhrnného trestu za vícečinný souběh, se zjistí další sbíhající se trestný čin, který není potrestán tímto úhrnným trestem, soud úhrnný trest zruší se všemi jeho navazujícími rozhodnutími a uloží souhrnný trest podle absorpční zásady.

Souběh trestných činů je brán jako obecná přitěžující okolnost podle § 42 písmene n) trestního zákoníku.

U některých trestných činů je vyžadován souběh trestných činů, protože je znakem jejich skutkové podstaty. Příkladem je trestný čin ohrožování výchovy dítěte dle § 272 odst. 2 písmene b) trestního zákoníku, kdy je potřeba k naplnění znaků skutkové podstaty, aby se toto jednání opakovalo.⁷⁴

„Povaha a závažnost činu (§ 39 odst. 1, 2 trestního zákoníku) u každého trestného činu se posuzují samostatně.“⁷⁵ Podobně také zánik trestnosti u souběhu trestných činů jednočinného i vícečinného je nutné posuzovat samostatně u každého z trestných činů. Jestliže trestnost jednoho trestného činu zanikla, neznamená to

⁷³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 333

⁷⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 333

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 133

automaticky zánik trestní odpovědnosti i u dalšího trestného činu, který je s tím prvním spjatý.⁷⁶

Též promlčecí lhůta u jednotlivých trestných činů, které se nacházejí ať v souběhu jednočinném či vícečinném, běží samostatně u každého z nich. To znamená, že pokud se někdo dopustí různých trestných činů v jednočinném souběhu, kdy tyto trestné činy nemají stejně dlouhé lhůty promlčení, může se stát, že po určité době je jeden z těchto trestných činů promlčen, ale za druhý trestný čin bude možné pachatele trestně stíhat. Rovněž je důležité připomenout, že podle ustanovení § 34 odst. 4 písmene b) trestního zákoníku, o přerušení běhu promlčecí lhůty, je promlčecí lhůta přerušena z důvodu: „*spáchal-li pachatel v promlčecí době trestný čin nový, na který trestní zákon stanoví trest stejný nebo přísnější.*“ Takovým případem bude, pokud pachatel spáchá nejprve trestný čin, kde je promlčecí doba kratší (např. 5 let) a poté (třeba za dva roky) spáchá další trestný čin, za který je stanoven trest stejný, nebo přísnější, tedy může mít delší promlčecí dobu (např. 10 let). První promlčecí lhůta bude přerušena a obě lhůty poběží od začátku (tedy znovu 5 let a navíc 10 let), neboť § 34 odst. 5 téhož zákona stanovuje, že „*přerušáním promlčecí doby počíná promlčecí doba nová*“.⁷⁷

V případě, že se sbíhá trestný čin s přestupkem nebo jiným správním deliktem, účinek souběhu nenastává, protože přestupky jsou k trestným činům v poměru subsidiarity, pokud chrání stejný zájem. Jednočinný souběh trestného činu s přestupkem je tedy vyloučen.⁷⁸

5.2 Účinky v procesním právu

Účinky souběhu trestných činů se vyskytují i procesním právu. Význam konkurence trestných činů je především v tom, že o všech sbíhajících se trestných činech má být konáno společné řízení podle § 20 a následujících trestního řádu, také „*o všech útocích pokračujícího nebo hromadného trestného činu a o všech částech*

⁷⁶ NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přeprac.vydání, Praha: ASPI, 2007. str. 347

⁷⁷ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 229

⁷⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 334

*trvajícího trestného činu, pokud tomu nebrání důležité důvody. O jiných trestných činech se koná společné řízení tehdy, je-li takový postup vhodný z hlediska rychlosti a hospodárnosti řízení“.*⁷⁹ U jednočinného souběhu je nutné, aby bylo trestní řízení pouze jedno o těchto sbíhajících se trestných činech. Co se týče vícečinného souběhu, lze u něj skutek, který může být posouzen jako jeden či více trestných činů, vyloučit ze společného řízení.⁸⁰

Ačkoli pro ukládání trestu není důležitý rozdíl, zda se jedná o jednočinný souběh nebo vícečinný, pro trestní řízení, obžalovací zásada a dosah právní moci má význam značný. Zásada obžalovací totiž zakládá pravidlo, kdy soud může rozhodovat o skutku, jen v tom případě, že je skutek uveden v žalobním návrhu. Jestliže se neprokáže jeden z více skutků v trestním řízení, trestní stíhání se zastaví, nebo je obžalovaný zproštěn obžaloby. Ve srovnání se situací, kdy soud dospěje k závěru, že se nejedná o jednočinný souběh, ale pouze o jeden trestný čin, posoudí skutek dle jednoho ustanovení zákona a zbylé právní kvalifikace nepoužije a odůvodní své jednání v rozsudku.⁸¹ „Podle zásady „*ne bis in idem*“ pak lze o skutku, o kterém již bylo pravomocně rozhodnuto, jednat jen výjimečně na základě mimořádných opravných prostředků (dovolání, stížnosti pro porušení zákona a návrhu na obnovu řízení), popřípadě na základě ústavní stížnosti v řízení před Ústavním soudem.“⁸²

⁷⁹ § 20 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb.

⁸⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 133

⁸¹ Tamtéž str.134

⁸² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. str. 334

6. Trestání souběhu

Trestem rozumíme určitou sankci za specifické jednání právní nebo mimoprávní povahy. Obecně se jedná o právní následek trestného činu. Co se týče sankcí, které mají právní povahu, jediným subjektem, který může uložit trest je dle čl. 90 Ústavy České republiky a č. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, je trestní soud. Trestní zákon č. 140/1961 Sb. definoval účel trestu ve svém § 23 odst. 1 jako:

„Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.“ Nynější trestní zákoník výslovně bohužel neformuluje, co je účelem trestu.⁸³ Avšak většinou je uváděno, že v českém trestním právu platí teorie smíšená, ve které je trest pojat jako ochrana společnosti ale i odplata za spáchaný trestný čin.

Jak bylo již výše uvedeno, trestní zákoník neoperuje s pojmem souběh, natož aby jej definoval, pouze jej dle § 42 považuje za přitěžující okolnost. V rámci souběhu trestných činů se jedná o specifické trestání těchto trestných činů. Nezáleží na druhu konkurence trestných činů, jedná-li se o stejnorodý nebo nestejnorodý. Odlišení jednočinného souběhu od vícečinného už má ale význam, např. z hlediska ukládání trestu, protože není možné za jednočinný souběh ukládat souhrnný trest. V českém soudnictví vždy pokud se jedná o skutečný souběh téhož pachatele, je za něj ukládán trest úhrnný popř. souhrnný podle § 43 odst. 1, 2 trestního zákoníku:

(1) „Odsuzuje-li soud pachatele za dva nebo více trestných činů, uloží mu úhrnný trest podle toho ustanovení, které se vztahuje na trestný čin z nich nejpřísněji trestný; jde-li o vícečinný souběh většího počtu trestných činů, může soud pachateli uložit trest odnětí svobody v rámci trestní sazby, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu; horní hranice trestní sazby odnětí svobody však nesmí ani po tomto zvýšení převyšovat dvacet let a při ukládání výjimečného trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nesmí převyšovat třicet let. Vedle trestu přípustného podle takového ustanovení lze v rámci úhrnného trestu uložit i jiný druh trestu, jestliže jeho uložení by bylo odůvodněno některým ze souzených trestných činů. Jsou-li dolní hranice trestních sazeb odnětí svobody různé, je dolní hranicí úhrnného trestu nejvyšší

⁸³ <http://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>

z nich. Stanoví-li trestní zákon za některý z takových trestných činů pouze trest odnětí svobody, může být úhrnným trestem jen trest odnětí svobody jako trest samostatný.

(2) Soud uloží souhrnný trest podle zásad uvedených v odstavci 1, když odsuzuje pachatele za trestný čin, který spáchal dříve, než byl soudem prvního stupně vyhlášen odsuzující rozsudek za jiný jeho trestný čin. Spolu s uložením souhrnného trestu soud zruší výrok o trestu uloženém pachateli rozsudkem dřívějším, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Souhrnný trest nesmí být mírnější než trest uložený rozsudkem dřívějším. V rámci souhrnného trestu musí soud vyslovit trest ztráty čestných titulů nebo vyznamenání, trest ztráty vojenské hodnosti, trest propadnutí majetku nebo trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, jestliže takový trest byl vysloven již rozsudkem dřívějším.”

Tuzemské soudy tudíž ukládají trest úhrnný a souhrnný podle zásady absorpční, doplněné zásadou kumulační i asperační, více k druhům trestu a zásadám v následujících podkapitolách.

6. 1 Zásady trestání souběhu

Odlišnosti v rámci ukládání trestu za sbíhající se trestné činy různých států světa jsou zjevné. Důvodem toho je nejen rozdílné nahlížení na podstatu a účel trestu⁸⁴ ale především užití rozdílných zásad. Tyto zásady se vyvinuly v průběhu historie a jsou užívány v různých uskupeních a formách. Lze je užit pouze v případě ukládání trestu za skutečný souběh, kdy se jedná o více trestných činů. Zpravidla se dělí na princip kumulační, absorpční a asperační. Poté jsou využívány ještě jejich různé modifikace. Rozdíly mezi principy jsou převážně v počtu ukládaných trestů, zda se uloží jeden za všechny trestné činy, nebo např. za každý trestný čin jednotlivý trest.

6. 1. 1 Zásada kumulační

Zásada kumulační neboli sčítací se řídí pravidlem: „quot delicta, tot poenae“, tedy kolik trestných činů, tolik trestů. Je historicky nejstarším z těchto principů a dalo by se říct, že nejpřísnější, možná někdy až zbytečně tvrdý. Ačkoli se zdá být zasloužený v tom měřítku, že žádný trestný čin nezůstane bez potrestání, tedy bez trestu.

V praxi probíhá tato zásada tak, že za každý trestný čin je uložen trest a pachatel se uloží soubor všech těchto trestů. Konečná výměra trestu tak může někdy znamenat až směšně vysokou sazbu (např. v případě trestu odnětí svobody), kdy je nemožné, aby pachatel takový trest skutečně absolvoval celý. „V legislativní praxi se toto řešení objevuje spíše výjimečně, můžeme se s ním setkat např. v trestním právu některých států USA.“⁸⁵

Zajímavé je i rozdělení kumulačního principu do podkategorií, které uvádí Tolar. Člení jej na neomezenou kumulaci, kde nezáleží na souhrnné výši vyměřených trestů, konečná výše trestů není omezena, kumulaci s maximální hranicí, mající již vymezenou hranici, kterou součet trestů nesmí přesáhnout. Dalším typem je kumulace s redukcí, která je zmírněna tím, že méně závažné trestné činy se odrazí v konečném trestu jen určitým „zlomkem“. A poslední typ je kumulace cestou přeměny v kvalitativně přísnější druh trestu. Tato kumulace spočívá v tom, že za více

⁸⁴ TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vydání, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963. str. 48

⁸⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 614

trestných činů, za které hrozí stejný druh trestu, se uloží trest přísnějšího druhu, což má nahradit problém, kdy mírnější druh trestu nelze vedle sebe uložit kumulovaně. To v praxi může znamenat, že tento trest je přísnější než trest ukládaný podle neomezené kumulace.⁸⁶

6. 1. 2 Zásada absorpční

Zásada absorpční je také nazývána zásadou pohlcovací, „poena maior absorbet minorem“. V překladu to znamená, že větší (přísnější) trest pohlcuje ten menší (mírnější). Je považována za opak zásady kumulační a pro pachatele se jeví jako nejvýhodnější zásada z hlediska uložení trestu. Z důvodu její „mírnosti“ se vyskytuje především s různými obměnami.

Jako zásadu kumulační, lze i absorpční zásadu členit, a to na tři formy, ve kterých se projevuje: absorpce deliktů, absorpce trestních sazeb a absorpce trestů. Společné pro všechny tyto typy je, že úhrnný trest, který se má uložit, nesmí překročit horní hranici trestní sazby, jež je stanovena na nejpřísněji hodnocený čin ze sbíhajících se trestných činů. Absorpce deliktů se vztahuje pouze na konkurenci ideální, kdy akceptuje vinu jen za nejzávažnější ze spáchaných trestných činů a pouze za tento trestný čin dle jeho sazby se uloží úhrnný trest. Absorpce trestních sazeb spočívá v tom, že mírnější sazby jsou potlačeny ve prospěch nejpřísnější z nich, podle které se uloží úhrnný trest. Při absorpci trestů se uloží trest, který odpovídá v daném případě nejzávažnějšímu trestnému činu ze sbíhajících se trestné činnosti, ostatní tresty se nepoužijí. Běžným postupem u tohoto typu je vyměření jednotlivých trestů za všechny trestné činy nacházející se v souběhu a poté následné uložení úhrnného trestu.⁸⁷

6. 1. 3 Zásada asperační

Poslední důležitou zásadou z těchto tří principů je zásada asperační, nebo je možná známější pod názvem zásada zostření. „Poena maior cum exasperatione“, tedy trest

⁸⁶ TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vydání, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963. str. 55-56

⁸⁷ TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vydání, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963. str. 56-58

nejpřísnější se dále zostřuje. Jako u absorpční metody se vyměří nejprísnější trest ze všech trestů za sbíhající se trestné činy, ale navíc se ještě nějakým způsobem zostří, např. zvýší se o určitou část horní hranice trestní sazby.

Jedná se o nejmladší zásadu, která je určitou střední cestou mezi zásadou kumulační a zásadou absorpční. Dle Tolara má „*odstranit přílišnou mírnost vyplývající z principu absorpčního, jednak zmírnit tvrdost, jež je markantním znakem principu kumulačního.*“⁸⁸ Podle tohoto principu se uloží pouze jeden trest jako u předchozí zásady.

Existují dva způsoby použití asperační zásady: první, kdy bude základem, který se zostřuje, nejprísnější sazba trestného činu, nebo ve druhé variantě jím bude nejprísnější trest z trestných činů v souběhu. Prvním z nich je postup, kdy k nejprísnější ze sazeb za sbíhající se trestné činy je horní hranice této sazby překročena o určitý svůj zlomek nebo násobek, popř. určitou stanovenou dobu. Druhým způsobem se zvyšuje nejprísnější z předem vyměřených trestů, zvýšit je ho možné o určitý zlomek, násobek nebo stanovenou dobu.⁸⁹

6. 1. 4 Zásady v českém právu

Nynější platná právní úprava v České republice při řešení otázky trestu za sbíhající se trestné činy preferuje zásadu absorpční, přestože v některých případech ji kombinuje s kumulační i asperační zásadou. Jak bylo výše uvedeno, absorpční zásada spočívá v pohlcení mírnějších sazeb sazbou nejprísnější z nich. Kumulační zásady je zde využíváno, ale jen jako z hlediska kumulace více různých druhů trestů vedle sebe. Využití asperační zásady následuje v případech, kdy podle § 43 odst. 1 trestního zákoníku může soud, když se bude jednat o vícečinný souběh většího počtu trestných činů, uložit trest odnětí svobody, jehož horní hranice se zvýší o třetinu, za předpokladu, že: „*horní hranice trestní sazby odnětí svobody však nesmí ani po tomto zvýšení převyšovat dvacet let a při ukládání výjimečného trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nesmí převyšovat třicet let*“.

Zásady zostření lze také využít v trestání souběhu podle § 42 písmene n) zákona č. 40/2009 Sb., kdy je obecně spáchání více trestných činů bráno jako přitěžující

⁸⁸ TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vydání, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963. str. 58

⁸⁹ TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vydání, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963. str. 58-60

okolnost. K tomu ovšem trefně Kratochvíl poznamenává, že dvojí asperace zaprvé za vícečinný souběh většího počtu trestných činů a zadruhé jako obecně přitěžující okolnost nejspíše nelze kvůli zásadě zákazu dvojího přičítání.⁹⁰

Posoudit, která ze zásad je nejvhodnější pro určení trestu v rámci souběhu trestných činů, není jednoduché, protože každá ze zásad má své kladné i záporné stránky a také své zastánce a odpůrce. Absorpční zásada, nejen dle mého názoru, není dostatečná z hlediska potrestání a nápravy pachatele, neboť je mu výsledným trestem sdělováno, že trestné činy, za které náleží mírnější tresty, jsou mu odpuštěny. Kumulační zásada je naopak velice přísná, co se týče výsledné sazby. Za sebe bych volila kompromis mezi kumulační zásadou a absorpční zásadou, tedy zásadu asperační.

⁹⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 615

6. 2 Trest úhrnný a souhrnný

Za souběh trestných činů je možné uložit pouze úhrnný, nebo souhrnný trest. Rozdíl mezi těmito dvěma tresty je jen v procesním hledisku. Úhrnný trest se ukládá, pokud je o všech trestných činech rozhodováno v jediném společném trestním řízení a je zde vyhlášen jeden rozsudek či vydán trestní příkaz. Pokud se o trestných činech nerozhoduje v jednom jediném řízení, ukládá se trest souhrnný.

Obě formy trestů se ukládají stejným způsobem podle obecných zásad, jelikož odsouzený při souhrnném trestu musí být na stejné pozici jako odsouzený při úhrnném trestu.⁹¹ Jednočinný souběh trestných činů může být projednáván jen ve společném řízení, protože je spáchán jedním skutkem, který nelze rozdělit. Je za něj tedy ukládán výhradně úhrnný trest. Vícečinný souběh lze projednávat v jednom společném nebo i více samostatných řízeních, lze za něj uložit úhrnný i souhrnný trest.

6. 2. 1 Trest úhrnný, jeho ukládání a výměra

Jak již bylo řečeno, trest úhrnný se ukládá za konkurenci trestných činů dle § 43 odst. 1 trestního zákoníku podle absorpční zásady, kdy je ve výše zmiňovaných případech možno užít k tomu zásadu kumulační, nebo asperační.

„Při určování výměry trestu, v rámci které se ukládá úhrnný trest, je nutno vycházet z trestní sazby stanovené podle toho zákonného ustanovení, které se vztahuje na trestný čin nejpřísněji trestný.“⁹² Přísnost trestní sazby se posuzuje podle horní hranice trestu odnětí svobody jako nejpřísnějšího druhu trestu, který je univerzální, protože jej lze uložit za jakýkoli trestný čin.⁹³

Za nejpřísněji trestný bude považován takový trest, za který je možno uložit výjimečný trest, nebo výjimečný trest na doživotí (pokud lze takových trestů shledat více), když bude takových trestů více, nejpřísněji trestný bude ten, který má nejvyšší horní i dolní hranici sazby trestu odnětí svobody. Pokud ani poté nebude vybrán trest, použije se trestný čin, za který hrozí trest odnětí svobody s nejvyšší horní hranicí ze

⁹¹ R 13/1968

⁹² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 502

⁹³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání, Praha: Leges, 2010. str. 389

všech sazeb, jež bude možné použít, za předpokladu různých horních hranic. Pokud budou horní hranice sazeb totožné, tak ten který bude mít i nejvyšší dolní hranici. V případě, že budou stejné horní i dolní hranice sazby u trestu odnětí svobody, bude nejpřísněji trestný ten, u kterého zákoník nepřipouští jiný druh trestu jako samostatný. Za předpokladu, kdy bude připuštěno uložit alternativní tresty samostatně, nejpřísnějším trestem bude ten, u kterého zákon alternativně hrozí nejpřísnějším z mírnějších druhů trestů: propadnutí majetku, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací, peněžitý trest, trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.⁹⁴

V případě, kdy budou dva trestné činy odnětí svobody se stejnou horní i dolní hranicí a také s alternativními mírnějšími tresty, přísněji trestný bude ten, u kterého není možná další alternativa, i kdyby další alternativní trest byl přísnější.⁹⁵

„Při úvahách o tom, který druh trestu (nebo které druhy trestu) a v jakém odstupňování (v jaké výměře) je nutno stanovit jako úhrnný trest v konkrétním případě, se bude vycházet jak z obecných zásad upravujících hlediska pro vyměřování trestu (§ 39, § 41 a § 42 trestního zákoníku), tak i z podmínek stanovených pro ukládání jednotlivých druhů trestů.“⁹⁶

Úhrnným trestem lze uložit samostatný trest jako např. výjimečný trest podle § 54 trestního zákoníku, nebo třeba trest zákazu činnosti dle § 73 odst. 2 téhož zákona. Avšak jím lze uložit i více trestů vedle sebe, příkladem může být uložení peněžitého trestu dle § 67 odst. 1, 2 zákona č. 40/2009 Sb. a současně trest domácího vězení dle § 60, § 61 téhož zákona. V rámci kumulační zásady ale některé tresty nemohou být uloženy vedle sebe, jsou jimi tresty vymezené v § 53 trestního zákoníku.

Pro určení výměry úhrnného trestu je důležité posouzení souběhu trestného činu. Nejprve se posoudí o jaký souběh se jedná a zpravidla o jaké trestné činy, dle § 39 odst. 2 trestního zákoníku se hodnotí trestný čin z různých hledisek jako je význam chráněného zájmu, způsob provedení činu a jeho následky, okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán, osobu pachatele, míru jeho zavinění, jeho pohnutku, záměr nebo cíl, aby mohla být zjištěna povaha a závažnost sbíhajících se trestných činů. „Je

⁹⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 502-503

⁹⁵ R 2/1992

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 503

třeba i přihlížet k případným změnám, které nastaly v mezidobí od spáchání každého jednotlivého činu do doby rozhodování o úhrnném trestu, jde-li o vícečinný souběh.⁹⁷ Po tomto zhodnocení, posouzení a analyzování sbíhajících se trestných činů je stanovena výměra trestu.

6. 2. 2 Trest souhrnný, jeho ukládání a výměra

Trest souhrnný je také jako trest úhrnný ukládán za sbíhající se trestné činy. „*Jak úhrnný, tak i souhrnný trest se ukládá podle stejných zásad, tj. podle trestní sazby, která je stanovena na přísnější z obou (popř. ze všech) sbíhajících se trestných činů. Skutečnost, že pachatel se kromě tohoto, z hlediska trestní sazby závažnějšího trestného činu, dopustil ještě dalšího trestného činu, je ve výroku o trestu vyjádřena jen jako přitěžující okolnost podle § 34 písmene k) trestního zákoníku.*“⁹⁸ Trest souhrnný lze uložit jen za vícečinný souběh, protože o sbíhajících se trestných činech je rozhodováno ve více řízeních, nikoliv ve společném. Souhrnný trest je tedy možné uložit jen, pokud z nějakého důvodu nešlo provést společné řízení o sbíhajících se trestných činech a rozhodnout o nich společným rozsudkem. Tato situace nastává v době, kdy soud odsuzuje pachatele za trestný čin, který spáchal předtím, než byl soudem prvního stupně vyhlášen odsuzující rozsudek za jiný trestný čin. Soud tedy zruší výrok o trestu dřívějšího rozsudku, stejně tak všechna další rozhodnutí, která navazují na výrok, pokud tato rozhodnutí pozbyla podkladu. Následně za všechny trestné činy v souběhu uloží trest souhrnný.⁹⁹

Podmínkou, aby mohl být uložen trest souhrnný, je odsuzující rozsudek, dle § 43 odst. 3 se za něj považuje i rozsudek, kterým bylo podmíněně upuštěno od potrestání s dohledem.

Aby mohl být uložen trest souhrnný, je nutné, aby předchozí rozsudek byl pravomocný, pokud dřívější rozsudek není pravomocný, soud ukládající souhrnný trest musí vyčkat až do doby, než bude dřívější rozsudek pravomocný.¹⁰⁰ Naopak

⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 503

⁹⁸ FASTNER, Jindřich. Kdy trest úhrnný, kdy souhrnný a kdy společný? *Trestněprávní revue*. 2006, č. 5, str. 154

⁹⁹ NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přeprac.vydání, Praha: ASPI, 2007. str. 450

¹⁰⁰ č. 27/1971 – III Sb. rozh. tr.

ustanovení o uložení souhrnného trestu se neužije v případech, kdy je dřívější rozsudek takové povahy, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen podle § 43 odst. 3 trestního zákoníku, dále pokud odsouzení již bylo zahlazeno, byl-li trest zákazu činnosti již vykonán dle § 74 odst. 2 téhož zákona atp. Také pokud byl vydán rozsudek soudem jiného státu Evropské unie, není možné uložit souhrnný trest dle § 43 odst. 4 trestního zákoníku.¹⁰¹ Při situaci, kdy bude rozsudek, kterým byl uložen souhrnný trest, zrušen, obnoví se platnost výroku předchozího rozsudku.¹⁰²

Trest souhrnný musí být přísnější, než byl předchozí trest (§ 43 odst. 2 trestního zákoníku). „*Jestliže byl dřívějším rozsudkem vysloven trest ztráty čestných titulů a vyznamenání, trest ztráty vojenské hodnosti, trest propadnutí majetku nebo trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, musí být takový trest vysloven i v rámci souhrnného trestu.*“¹⁰³ V případě, že by se měl uložit stejný trest jako předchozí trest, trest úhrnný je zhodnocen jako dostatečný, je nutné od tohoto uložení trestu upustit dle § 44 trestního zákoníku. „*O tom, zda lze upustit od uložení souhrnného trestu a zda lze považovat dříve uložený trest za dostatečný, rozhoduje soud podle stavu, jaký zde existuje v době, kdy má ukládat souhrnný trest.*“¹⁰⁴

Pro uložení souhrnného trestu a výměru trestní sazby je důležité, aby byl soud důkladně seznámen se všemi skutečnostmi, které charakterizují dané trestné činy v souběhu (všechny). Je tedy nutné, aby se soud seznámil se spisy, které se týkají předchozího odsouzení, nikoliv jen s rozsudkem.¹⁰⁵

Totožná kritéria, která jsou důležitá pro stanovení sankce při uložení úhrnného trestu, jsou východiskem i pro stanovení sankce souhrnného trestu, nehledě na to, kdy byl pachatel odsouzen za trestný čin nejpřísněji trestný, jestli rozsudkem dřívějším (úhrnný trest) či pozdějším, kterým se ukládá souhrnný trest.¹⁰⁶

¹⁰¹ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 621

¹⁰² R 58/1977

¹⁰³ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. str. 621

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 532

¹⁰⁵ R 12/1994

¹⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 516

6.3 Zpřísnění trestu v případě vícečinného souběhu většího počtu trestných činů

Možnost tuzemského soudu využít zásady asperační pro uložení trestu nastává ve dvou případech, a to: za obecně přitěžující okolnost podle § 42 trestního zákoníku a v případě vícečinného souběhu většího počtu trestných činů dle § 43 odst. 1 téhož zákona:

„Jde-li o vícečinný souběh většího počtu trestných činů, může soud pachateli uložit trest odnětí svobody v rámci trestní sazby, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu; horní hranice trestní sazby odnětí svobody však nesmí ani po tomto zvýšení převyšovat dvacet let a při ukládání výjimečného trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nesmí převyšovat třicet let.“

Z tohoto znění vyplývají podmínky, které musí být splněny. Musí jít o vícečinný souběh trestných činů, v tomto případě je důležité rozdělení konkurence trestných činů podle spáchaných trestných činů v rámci několika skutků. Co se týče rozdělení na stejnorodý a nestejnorodý, nemá toto dělení na možnost zpřísnění trestu význam. Dle Púryho je možnost využití asperace pouze u vícečinného souběhu, jelikož vícečinný souběh je považován za závažnější oproti jednočinnému a přestože se nejedná o recidivu, tak svědčí o vyšší míře narušení pachatele, větší závažnosti pachatelem spáchané činnosti.¹⁰⁷

Dále je nutné, aby byl vícečinný souběh většího počtu trestných činů. Jaký počet znamená více trestných činů, není specifikováno zákonem a ani důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. neobjasňuje, kolik trestných činů je nezbytné minimum. Označení tohoto počtu je tedy ponecháno na soudní praxi a judikatuře.¹⁰⁸

Zpřísnění v tomto případě znamená zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody o třetinu, kdy trest odnětí svobody nejpřísněji trestný ze všech sbíhajících se trestných činů. Tudíž musí jít o trest odnětí svobody. Za další je stanovena výhrada, že horní hranice trestní sazby, která vznikne navýšením o jednu třetinu, nesmí převyšovat dvacet let a v případě ukládání výjimečného trestu nesmí překročit třicet let. Co se týče dolní sazby trestu, ta zůstává nezměněna.

Zvýšení trestní sazby v rámci zpřísnění trestu v případě vícečinného souběhu více trestných činů je dané fakultativně a je tak ponecháno na úvaze soudu, zda této

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 508

¹⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 508

možnosti využije, nebo uzná za dostatečnou výši horní hranice sazby trestu, která byla stanovena podle obecných pravidel pro určení výměry úhrnného trestu. Rovněž soud nemá povinnost, pokud využije možnost zvýšení horní hranice trestní sazby o třetinu, aby stanovil trest v rámci této zvýšené horní sazby. Ale v případě, kdy soud tuto horní hranici zvýšil, lze se domnívat, že využije i zvýšení této sazby a uloží trest vyšší.¹⁰⁹

Zpřísnění trestní sazby lze stanovit při ukládání trestu úhrnného i souhrnného, kdy u souhrnného je větší pravděpodobnost se s tímto zpřísněním setkat, jelikož souhrnným trestem se rozhoduje pouze o vícečinném souběhu trestných činů.

¹⁰⁹ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. str. 510

7. Komparace se zahraniční právní úpravou

Slovensko

Slovenská republika je jedním z našich nejbližších zahraničních sousedů nejen vzdáleností. Vzhledem k poměrně dlouhé společné minulosti, může být sledování vývoje jejich právní legislativy zajímavé a do jisté míry i inspirativní, jelikož mají Češi a Slováci dodnes některé blízké jazykové, společenské a kulturní rysy. V tom je možné spatřovat podobné, někdy stejné řešení jednotlivých ustanovení zákona. Například podle nové kategorizace trestných činů na Slovensku je v § 9 zákona č. 300/2005 Sb. uvedeno rozdělení na přečin a zločin a v Česku je to stejné jen v § 14 trestního zákoníku (č. 40/2009 Sb.).

Jak již bylo uvedeno výše, Slovenská republika v rámci reformy trestního práva nahradila dosavadní kodexy zákony č. 140/1961 Sb. a č. 141/1961 Sb., a sice trestním zákonem č. 300/2005 Sb. a trestním řádem č. 301/2005 Sb., které nabyly účinnosti od 1. ledna následujícího roku. Tento nový zákon respektuje svým obsahem jednak tradice Slovenské republiky, model kontinentálního právního systému a hranice ochrany lidských práv a svobod dané Ústavou Slovenské republiky a mezinárodně právními závazky.¹¹⁰ Naproti tomu v České republice zákony z roku 1961 procházely mnoha novelizacemi a nový kodex, který je nahradil, byl vydán až v roce 2009.

Problematiku souběhu trestných činů a jeho trestání můžeme najít v tomto zákoně (č. 300/2005 Sb.) v hlavě druhé s názvem Sankce, druhý oddíl, který kromě jiného upravuje rovněž i zásady ukládání trestů, ochranných opatření, polehčující a přitěžující okolnosti a další. Jmenovitě jde o § 41, § 42 a § 44. § 41, které se zabývají uložením úhrnného a společného trestu, v § 42 najdeme úpravu trestu souhrnného a v posledním § 44 zákonodárce řeší upuštění od souhrnného trestu.

V slovenském právu rozumíme pod pojmem souběh trestných činů totéž, co v českém, a sice že se jedná o případ, kdy jeden trestně odpovědný pachatel nespáchá jen jeden, ale více trestných činů, před tím než je odsouzen soudem prvního stupně alespoň za některý z nich a pokud nezanikla trestnost některého z nich.

¹¹⁰ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. I: Všeobecná časť*. 1. vydání, Bratislava: IURA EDITION, 2006. str. 11

„V teorii trestního práva rozeznáváme dva druhy souběhů v závislosti na tom, zda je pachatel spáchal jedním nebo dvěma skutky. Potom mluvíme o souběhu jednočinném (ideální konkurence) nebo vícečinném (reálná konkurence).“¹¹¹ Každý z nich poté ještě rozdělujeme na stejnorodý a různorodý. Vzhledem k tomu, že v praxi je třeba důkladně celý případ posoudit, zda se jedná o jeden či více skutků, patří řešení souběhů do nejobtížnější oblasti trestního práva hmotného.

Ukládání trestu úhrnného podle § 41 odst. 1 zákona č. 300/2005 Sb. je možné, když půjde o přečiny spáchané v jednočinném či vícečinném souběhu. Podle odst. 2 téhož paragrafu, kdy se bude jednat o úmyslné trestné činy, z nichž alespoň jeden je zločinem, a jsou spáchány ve vícečinném souběhu půjde o případ zostření trestu. V prvním případě se používá tzv. absorpční zásada, kdy je trest uložen podle nejpřísnějšího trestného činu. Vedle toho je možné uložit ještě i jiný druh trestu, pokud je jeho uložení odůvodněné některým ze sbíhajících se trestných činů. Pokud jsou dolní hranice sazeb odnětí svobody různé, je dolní hranicí úhrnného trestu ta nejvyšší z nich. Zde je absorpční zásada doplněna tzv. kumulační zásadou, kdy je možné uložení i více trestů vedle sebe. Poslední ze zásad, které se používají, je asperační zásada. Ta se uplatňuje právě v odst. 2, kdy se horní hranice sazby trestu odnětí svobody nejpřísněji trestného činu zvyšuje o jednu třetinu. Z takto určené sazby pak soud uloží pachateli trest, který převyšuje jednu polovinu určené trestní sazby. Horní hranice pak nesmí přesáhnout 25 let.

V případě pokračujícího trestného činu se ukládá společný trest. „*Odsuzuje-li soud pachatele za dílčí útok, který tvoří součást pokračujícího trestného činu, za jehož ostatní útoky již byl soudem prvního stupně vyhlášen odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci, zruší soud v rozsudku dřívější výrok o vině o pokračujícím trestném činu a trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu. Zruší též celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají v uvedeném výroku o vině svůj podklad. Poté znovu, při vázanosti skutkovými zjištěními ve zrušeném rozsudku, rozhodne o vině za pokračující trestný čin, včetně nového dílčího útoku, popřípadě trestných činech spáchaných s ním v jednočinném souběhu, společný trest nesmí být mírnější než trest uložený rozsudkem dřívějším, a případně rozhodne i o navazujících*

¹¹¹ KORGO, Dušan a kol. *Trestné právo hmotné: všeobecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. str. 125

*výrocích, které mají ve výroku o vině svůj podklad. Ukládá-li se trest za více trestných činů, použijí se přiměřeně ustanovení odst. 1 a 2, § 42 a § 43.*¹¹²

Ukládání trestu souhrnného upravuje § 42 trestního zákona. Tento trest je uložen, pokud soud odsoudí pachatele za trestný čin, který spáchal dříve, než byl soudem prvního stupně vyhlášen odsuzující rozsudek za jiný trestný čin. Společně s tím pak zruší rozsudek dřívější a všechna další rozhodnutí, která na tento obsahově navazovala. Uložení se řídí stejnými zásadami jako trest úhrnný a trest nesmí být mírnější než trest uložený dřívějším rozsudkem. V rámci souhrnného trestu soud uloží trest ztráty čestných titulů a vyznamenání, ztráty vojenské a jiné hodnosti, propadnutí majetku, peněžitý trest, trest propadnutí věci nebo trest zákazu činnosti, jestliže takový trest byl vysloven již rozsudkem dřívějším a pokud tomu nebrání ustanovení § 34 odst. 7 zákona č. 300/2005 Sb. Ustanovení o souhrnném trestu se nepoužije, pokud dřívější odsouzení je takové povahy, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen.

Tuzemská a slovenská právní úprava týkající se sbíhajících se trestné činnosti vychází ze stejného zákona, zákona č. 141/1961 Sb. Díky tomu jsou si úpravy ve většině věcí podobné. Posouzení a rozdělení souběhu trestných činů je stejné jako u nás. Co se týče trestání souběhu, také se za něj ukládá úhrnný a souhrnný trest.

Z hlediska rozdílů je důležité jmenovat především odlišné užití zásady asperace. Tuzemská úprava povoluje možnost zpřísnění trestu za okolností dle § 43 odst. 1, tedy v případě vícečinného souběhu většího počtu trestných činů, uložit za souběh trest odnětí svobody v rámci trestní sazby s horní hranicí zvýšenou o třetinu. Slovenská úprava užívá zásady asperace jinak. § 41 odst. 2 zákona č. 300/2005 Sb. totiž ukládá úhrnný trest odnětí svobody za dva nebo více úmyslných trestných činů spáchaných ve vícečinném souběhu, (alespoň jeden z nich musí být zločinem), kde je horní hranice trestní sazby trestu nejpřísněji trestného zvýšená jednu třetinu. Soud poté uloží pachateli trest v horní polovině trestní sazby trestu odnětí svobody. U nás je možnost zvýšení sazby trestu dána pouze fakultativně, na Slovensku je to dáno ze zákona. Také co se týče nejvyšší možné horní hranice trestu odnětí svobody, u nás je stanovena na 20 let, popř. 30 let v rámci výjimečného trestu. Podle slovenské úpravy nesmí hranice převyšovat 25 let.

¹¹² Slovenský trestní zákon č. 300/2005 Sb.

Ačkoli je české a slovenské trestání podobné, myslím, že ohledně zpřísnění trestní sazby je jejich právní úprava lepší. Hodnotím ji tak, protože formulace většího počtu trestných činů vyvolává jisté spory a otázky, kdy je možné zásady asperace využít. Rozhodně ale „více“ v tomto případě znamená větší množství než dva trestné činy. Slovenská úprava je v trestání vícečinného souběhu důslednější a postačují již dva trestné činy, z nichž jeden z nich je zločinem. Dále je efektivnější pro ochranu zájmů společnosti se zaměřit na úmyslné trestné činy v rámci zostření.

8. Úvahy de lege ferenda

Nynější tuzemská právní úprava je založena na absorpční zásadě s prvky kumulace a asperace. To je výhodné především pro pachatele, který spáchá více trestných činů v souběhu, neboť dle zásady absorpce se stanoví nejpřísněji trestný čin a za něj je uložen trest, pokud soud nevyužije možnosti zpřísnění, či uložení vedlejších trestů. Tím pádem je tento pachatel potrestán stejně jako pachatel, který spáchal pouze jeden trestný čin, což není vůči druhému pachateli spravedlivé. Dále také, že ostatní trestné činy spáchané v souběhu jsou pohlcené jedním nejhorším, to se může pachateli jevit, že tyto „menší“ trestné činy mu jsou odpuštěny. Pachatel tedy za ně nedostane trest a tím si z toho nemusí vzít žádné poučení, aby tyto trestné činy již nekonal. Z tohoto důvodu si myslím, že nynější úprava není dostatečná, co se týče postihu za souběh trestných činů.

Pro posouzení souběhu je důležité od sebe rozlišit jednočinný a vícečinný souběh, ale v rámci ukládání a výměry úhrnného trestu již není rozdíl, za jaký souběh je ukládán, pomineme-li možnost zpřísnění trestu dle § 43 odst. 1 trestního zákoníku. V dané situaci nemá význam, zda byly trestné činy spáchané jedním skutkem, nebo více skutky. Ale měl by být přece rozdíl, např. v tom, jestli jedním skutkem usmrtím a zraním dvě osoby, nebo zda jedním jednáním usmrtím první osobu a třeba i s nějakým časovým rozstupem nezávisle na prvním trestném činu, jednáním druhým jinou osobu zraním. Podle mého názoru není správné při trestání sbíhající se trestné činnosti nějakým způsobem nediferencovat tento rozdíl mezi jednočinným a vícečinným souběhem. A z toho důvodu se domnívám, že trestání vícečinného souběhu by mělo být oproti jednočinnému souběhu přísnější, alespoň co se týče úmyslných trestných činů.

Také bych se v rámci zpřísnění trestu vícečinného souběhu většího počtu trestných činů přikláněla ke slovenské úpravě trestání, což již bylo zmíněno v předcházející kapitole.

Domnívám se tedy, že právní úprava trestání souběhu by mohla být více diferenciovaná z hlediska stanovení trestní výměry a uložení trestu za jednočinný a vícečinný souběh, jakým způsobem byly tyto trestné činy provedeny. Z důvodu potlačení kriminality bych byla pro stanovení přísnější trestní sankce za úmyslné trestné činy v souběhu.

9. Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo definovat pojem souběhu trestných činů, vymezit jeho druhy, diferencovat jej od jiných případů pluralitní trestné činnosti a také případů, kdy se nejedná o pluralitní trestnou činnost, objasnit způsob trestání souběhu atp.

Hned na úvod byla oproti konceptu přidána kapitola Vývoj souběhu. Z důvodu lepší návaznosti a uvedení do problematiky bylo vhodné zmínit, jak byl hodnocen souběh v průběhu historie.

Dále jsem se věnovala již pojmu souběhu a ostatním formám mnohosti trestných činů (recidiva, nepravá recidiva), komparaci těchto forem navzájem. Poté jsem se věnovala vymezení pojmu skutku, který je důležitý pro správné posouzení souběhu a rozčlenění jej na více typů. Následovalo rozdělení sbíhajících se trestné činnosti na typy, které jsem mezi sebou porovnávala.

V další kapitole jsem se věnovala pojmu zdánlivého souběhu, tedy situacím, kdy se o skutečný souběh nejedná, následně jsem vymezila účinky z hmotněprávního a procesněprávního hlediska.

Poté jsem se zabývala trestáním souběhu, tedy zásadám trestání a trestům, které se ukládají za souběh. Snažila jsem se shrnout úpravu ukládání a výměry těchto trestů, jelikož je tato problematika poměrně rozsáhlá, nesrovnávala jsem trestání souběhu s jinými formami mnohosti trestné činnosti, nebo případy, kdy je souběh vyloučen.

Dále jsem se věnovala srovnání a následnému zhodnocení slovenské a české právní úpravy z hlediska souběhu trestných činů.

V závěru práce byla vytvořena ještě jedna nová kapitola oproti konceptu, a to Úvahy de lege ferenda. Nejprve mým záměrem bylo psát své úvahy přímo k daným tématům, ale pro větší přehlednost vznikla tato kapitola.

V mé práci jsem využívala především metodu komparace a metodu kompilace. Jako zdroje této práce mi posloužily především právní předpisy, judikatura a odborná literatura. Z toho je bohužel patrné, že nemám vlastní zkušenost s tímto tématem v praxi.

10. Resumé

Point of my dissertation is concurrence of criminal offenses and punishment. Document item-by-item describes concurrence of criminal offenses, different forms of plural punishable activity, sorts of concurrence, cases of apparent concurrence, aspects of concurrence and consequence concurrence. Then document describes putting of punishment for parallel punishable activity using summary punishment. Last chapter includes comparison of Czech and Slovak criminal law adjustment of this point of view.

At the beginning document describes historical development of judging of the concurrence in different ages, especially putting of punishment in different ages.

Next chapter includes stabilized definition of the term committing more crimes by one offender before judgement was announced and then inclusion of the concurrence into plural punishable activity. I compared concurrence with different forms of the plural punishable activity like recidivism and apparent recidivism and defined relations and differences between them.

Then I applied my mind to terms deed and union of a deed which is important to a definition of the sort of concurrence. According to amount of deeds performed by an offender is concurrence divided to one participating or more participating. According to facts of the case which includes criminal offenses performed in concurrence, it is possible to distinguish homogenous concurrence (criminal offenses are filling one fact of the case) and varied concurrence (criminal offenses are filling more facts of the case)

Next cases, which looks like concurrence but are not concurrence are called apparent concurrences and are additionally sorted to public , which exclude varied concurrence and are especially continuation on offence (mass offence and lasting offence) and to group of cases which exclude homogenous concurrence (relationship of subsidiarity, relationship of speciality and real consumption). Apparent concurrence is characteristic by performing of only one offence and it must be judged differently than the concurrence and must be also punished differently.

I also delimited effects which are evoked by concurrence criminal offenses. It means especially termination of punishable responsibility in the area of substantive law and influence on legal proceedings.

Another part of the document I focused to punishment of the concurrence. At first I introduced rules according to them it is possible to put punishment for convergent criminal activity. The rules are: cumulative rule, absorptive rule and roughen (asper) rule. Cumulative rule means counting of punishments for particular criminal offenses. Absorptive rule is softer; the severest punishment absorbs the others. Last roughen (asper) rule combines both previous variants. Tightening of the severest punishment will be used.

There are two kinds of punishments for concurrence of criminal offenses. When all convergent criminal offenses are judged in common legal proceeding the punishment is called total punishment and when one verdict was given before court refuses it and in common legal proceeding gives punishment named summary punishment. Then I also described opportunity of tightening punishment in case of bigger amount criminal offenses within the concurrence.

Last chapter compares Czech and Slovak criminal law adjustments of the concurrence of criminal offenses.

11. Použité zdroje a literatura

Literatura

1. KALLAB, Jaroslav. *O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. Praha: Sborník věd právních a státních (Bursík a Kohout), 1911. 179 s.
2. TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. 1. vydání, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963. 252 s.
3. POLÁŠEK, Vladimír. *Ukladanie trestu při súbahu trestných činov podľa československého trestného práva*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akademie vied, 1962. 254 s.
4. SOLNAŘ, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. 1. vydání, Praha: Novatrix, 2009. 157, 502, 283 s. ISBN 978-80-254-4033-9
5. VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury: k 1.8.2011*. 1. vydání, Olomouc: ANAG, 2011. 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8
6. JELÍNEK, Jiří; ŘÍHA, Jiří; SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních: se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 2. aktualiz. a přeprac. vydání, Praha: Leges, 2008. 368 s. ISBN 978-80-87212-00-4
7. CHMELÍK, Jan; IVOR, Jaroslav a PORADA, Viktor. *Trestní právo hmotné*. Praha: Linde, 2007. 279 s. ISBN 978-80-7201-652-5
8. TOLAR, Jan; DOLENSKÝ, Adolf. *Trestní zákon a předpisy související (včetně přestupků)*. Praha: Linde, 1992. 323 s.
9. HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. podstatně rozš. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009. 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1
10. KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012. 921 s. ISBN 978-80-7179-082-2
11. JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Advokátní tarif*. 4. aktualizované vydání podle stavu k 1.10.2013, Praha: Leges, 2013. 1215 s. ISBN 978-80-87576-69-4
12. NOVOTNÝ, Oto; ZAPLETAL, Josef a kol. *Kriminologie*. 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia, 2001. 419 s. ISBN 80-86432-08-4

13. NOVOTNÝ, Oto; VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 5. jubilejní, zcela přeprac.vydání, Praha: ASPI, 2007. 555 s. ISBN 978-80-7357-258-7
14. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3
15. KORGO, Dušan a kol. *Trestné právo hmotné: všeobecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 220 s. ISBN 978-80-7380-407-7
16. IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné. I: Všeobecná část*. 1. vydání, Bratislava: IURA EDITION, 2006. 530 s. ISBN 80-8078-099-4
17. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vydání, Praha: Leges, 2013. 968 s. ISBN 978-80-87576-64-9
18. KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009. 797 s. ISBN 978-80-7400-042-3
19. CHMELÍK, J. *Rukověť trestního práva hmotného a procesního*. 3. vydání, Praha: Linde, 2012. 283 s. ISBN 978-80-7201-884-0
20. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání, Praha: Leges, 2010. 904 s. ISBN 978-80-87212-49-3

Články

1. CHROMÝ, Jakub. K právnímu pojetí recidivy v novém trestním zákoníku. *Trestněprávní revue*. 2009, č. 11, str. 325
2. SÝKORA, M. Časová působnost a problém tzv. „zanikajících“ trestných činů. *Trestní právo*. 2011, č. 4 str. 8
3. FASTNER, Jindřich. Kdy trest úhrnný, kdy souhrnný a kdy společný? *Trestněprávní revue*. 2006, č. 5, str. 154

Zákony

1. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
2. Zákon č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku ČR
3. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
4. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon
5. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

6. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
7. Slovenský trestní zákon č. 300/2005 Sb.

Elektronické zdroje

1. VICHEREK, Roman. *Účel trestu.* zdroj:
<http://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestnímu zákoníku. zdroj:
<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>

Judikatura

1. R 29/2000
2. R 34/1976
3. R 41/1968
4. R 8/1985
5. R 38/1959
6. R 25/1970
7. R 34/1952
8. R 25/1964
9. R 4159/1931
10. R 41/1976
11. R 50/1994
12. R 17/1983
13. R 38/1959
14. R 10/1987-II.
15. 3 Tdo 134/2013-19
16. R 25/ 1995-II.
17. R 41/1976-I.
18. č. 8/1974-II. Sb. rozh. tr
19. R 30/1968
20. R 15/1965
21. R 42/1980
22. 8 Tdo 1069/2006
23. 11 Tdo 1147/2011-14
24. 3 Tz 3/83 R 8/1984

- 25. 3 To 189/2002
- 26. 4 Tz 62/2006
- 27. TR NS 10/2004-T 743
- 28. 7 Tdo 889/2002
- 29. TR NS 31/2007 – T 952
- 30. R 13/1968
- 31. č. 27/1971 – III Sb. rozh. tr.
- 32. R 12/1994
- 33. R 58/1977